

Hvordan har Hope sitt syn på helligjørelsen, dens teologiske grunnlag, og utvikling i kristenlivet, kommet fram i huspostillen ”Mot Maalet”?

Masteravhandling i kristendomskunnskap med spesialisering i teologiske emner

NLA Høgskolen, Bergen

Odd Ivar Frafjord

Våren 2011

Forord

Denne masteroppgaven er et resultat av et interessant arbeid rundt et tema som berører sentrale deler av den kristne tro. Arbeidet har vært både lærerikt og givende. Det har vært særlig interessant fordi en kan trekke linjene til dagens tenkning rundt dåpens betydning for helligjørelsen og hvordan de forskjellige kirkesamfunnene ser på helligjørelsen i dag.

I Den norske kirke støtter en til dels det synet at ”dåpens lys varer hele livet”, men i de forskjellige lavkirkelige forsamlingene blir dåpen knapt omtalt i forkynnelsen, hvis en ikke tar dette opp som et eget tema. Dåpen får da svært liten betydning for helligjørelsen. I så måte er en helt på linje med Hope.

Det alminnelige synet på helligjørelsen i de kristne menighetene i dag er at en blir mer og mer lik Jesus og synder stadig mindre. Dette kommer læremessig tydelig til uttrykk i enkelte frikirker som lærer at Paulus tanker i Romerbrevet 7, er et tilbakelagt stadium. Her støtter Hope det lutherske synet at en er samtidig rettferdig og synder. Helligjørelsen blir da først å fremst å vokse i nåde og kjennskap til Jesus.

Takk til veilederen Oddvar Johan Jensen, som har vært til betydelig hjelp i arbeidet, og har kommet med gode råd og konstruktiv kritikk.

Master i Kristendom: Spesialisering i teologiske emner MK VI

I denne masteroppgaven har jeg sett på hvordan helliggjørelsen er framstilt i Ludvig Hopes huspostill ”Mot Maalet” fra 1924. Problemstillingen har vært:

”Hvordan har Hope sitt syn på helliggjørelsen, dens teologiske grunnlag, og utvikling i kristenlivet, kommet fram i huspostillen ”Mot Maalet”?

Formål, metode og kilder

Formålet med dette arbeidet har vært å få innsyn i hvordan Hope har posisjonert seg i forhold til helliggjørelsen, og i det som har betydning for grunnlaget og utviklingen av denne. For å oppnå dette har jeg sett nærmere på forskjellige tradisjoner og personligheter som har vært med på å påvirke Hope i hans syn da spesielt med tanke på dåpen, gjenfødselen og helliggjørelsen.

Den metoden som er brukt i arbeidet er en teologisk og idehistorisk analyse av huspostillen, som er hovedkilden. I tillegg til huspostillen har spesielt Ole Hallesbys

”Oppdragelseskristendom- og vekkelserkristendom” og Pontoppidans ”Sannhet til Gudfryktighet” vært av betydning for arbeidet. I den biografiske delen har Oscar Handlands Hope biografi vært en viktig kilde, samt Molland, Oftestad og Wisløffs kirkehistorie. Andre betydelige kilder har vært Godvin Ouslands bøker om vekkelseretninger i norsk kirkeliv, Hallesbys troslære, Leif Granes ”Confessio Augustana”, Leiv Aalens ”Dåpen og barnet”, og Andreas Aarflots ”Tro og Lydighet”.

Hovedkonklusjoner

I forhold til frelsestilegnelsen bærer Hope preg av å stå i flere tradisjoner. Nærmere bestemt tradisjonen fra Pontoppidan og Hauge med en saliggjørelsesorden, og tradisjonen fra nyevangelismen med Rosenius som den fremste talsmann. Dette kan gi et noe uklart bilde av hvor Hope står når enkelte tekststykker i huspostillen bærer sterkt preg av nyevangelisme med en ”kort” vei til frelsen, mens andre tekststykker ser ut til å underbygge forbredende steg som må ligge til grunn før frelsen kan tilegnes.

I forhold til dåpen ser Hope ut til å stille seg i tradisjonen fra Pontoppidan og vekkelseskristendommen, der dåpen gjenföder barnet, og ordet gjenföder den voksne. Dåpen er ellers lite nevnt. Når den nevnes er det for å advare mot å stole på den, eller som tilfellet er i huspostillen, å forsvare barnedåpen. Dåpen får da ikke særlig betydning for helligjørelsen.

Det sentrale i helligjørelsen for Hope er en forklaring av, og en dypere kjennskap til Kristus. Helligjørelsen innebærer først en større kjennskap til egen vanmakt og syndighet, og deretter et større og fornyet syn på Kristus. "Selvet" skal avta og Kristus bli større. All vekst i helligjørelse er også vekst i kjærlighet noe som får sitt uttrykk i forholdet til nesten.

I helligjørelsen spiller det personlige forholdet til Gud en avgjørende rolle for at kristenlivet skal vokse rett. Det personlige gudsforholdet legger også grunnlaget for troens uttrykk i fellesskapet. Fellesskapet spiller en viktig rolle ved undervisningen og ved forvaltningen av nådemidlene.

Sentrale litteraturhenvisninger

I oppgaven har jeg henvist til Johannes Brandtzægs "Helligjørelsen" og Tormod Vågens "Dåpen", som i likhet med Hope stod sentralt i misjonssambandet. Også henvist er Ola Tjørøms "Kirken- Troens mor", Oddvar Jensens "Omvendelse og dåp hos Andreas Lavik", Hopes "Kyrkja og Guds folk" og Ingar Hagens "Den norske kirke i strøm".

1.0 Innledning	
1.1 Problemstilling	9
1.2 Metode	11
1.3 Andre avklaringer	11
2.0 Hope, bakgrunn og teologisk profil	
2.1 Biografi: Ludvig Hope 1871-1954	13
2.2 Hope og nyevangelismen	24
2.3 Oppdragelseskristendom og vekkelseskristendom	29
3.0 Hope som predikant, en innledende analyse av Mot maalet	35
4.0 Analyse av Hopes helligjøreselære	
4.1 Dåpens og viljens rolle i frelestilegnelsen	45
4.2 Helligjørelsens utvikling i det enkelte kristenliv	56
4.3 Fellesskapets rolle og det personlige gudsforhold	67
5.0 Oppsummering og konklusjon	73
6.0 Litteratur	77

1.0 Innledning

1.1 Problemstilling

I denne masteroppgaven vil jeg ta for meg Hopes syn på helliggjørelsen med utgangspunkt i hans huspostill ”Mot Maalet” fra 1924. Dette temaet er valgt utifra en personlig interesse for rettferdiggjørelsen og helliggjørelsen som meget sentrale og grunnleggende elementer i den kristne dogmatikken og i det kristne livet. Samtidig har emnet teologihistorisk betydning med et innsyn i hvordan vekkellesbevegelsene har forholdt seg til helliggjørelsen som spesielt framtreddende. Valget av Hope som objekt for analysen er også et valg utifra personlig preferanse. Hope har, i likhet med meg, en tilknytning til Norsk Luthersk Misjonssamband, hvor Hope framdeles 57 år etter sin død har en meget høy posisjon som vekkellespredikant og lærer.

NLM, eller Misjonssambandet, ble stiftet i 1891 med navnet Det norske lutherske Kinamissionsforbund, senere Kinamisjonsforbundet, med misjonsarbeid i Kina som hovedmål. Den har lenge blitt regnet som den største misjonsorganisasjonen i Norden, og er per i dag en av de største misjonsorganisasjonene i Europa med 150 utsendte misjonærer fordelt på tre kontinenter. På tross av NLMs sterke profil mot ytre misjon, er arbeidet i Norge blitt vel så omfattende, med skoler, leirsteder, mediaarbeid (Lunde forlag og Norea mediemisjon), og forsamlingsarbeid (ca. 2400 foreninger og forsamlinger). NLM har lenge stått som en uavhengig og selvstyrt misjonsorganisasjon innenfor den Norske Kirke, men på grunn av uenigheter med den læremessige utviklingen i statskirken, valgte NLM å distansere seg mer fra statskirken i november 2007 etter at flere ledere i kirken aksepterte praktiserende homofile som prester. (<http://nlm.no/no/system/Om-NLM/>)

Hope har som sagt hatt en meget høy posisjon i NLM, og er kanskje den største skikkelsen i misjonsorganisasjonen. Han var en tid generalsekretær i Misjonssambandet, men oppnådde den respekten han hadde mer gjennom sin gjerning som vekkellespredikant, og sin aktive rolle i lærespørsmål, da spesielt den frie nattverden, og en klargjøring av misjonsorganisasjonens forhold til statskirken. Man rådførte seg alltid med Hope når beslutninger skulle taes, også når han ikke hadde noe aktivt lederverv.

I begynnelsen av arbeidet med oppgaven var fokuset rettet mot et noe bredt spekter av tekster; Hopes ”Skrifter i samling” som kom ut i 1945. Utav de syv bøkene i samlingen ble så huspostillen ”Mot Maalet” (1924) skilt ut for å avgrense omfanget, og som en passende

tekstsamling for vårt formål. Mot Maalet er en samling tekster som følger kirkeåret, og som kan sees som en oppsummering av hva Hope ønsket å formidle gjennom året. Som sådan vil huspostillen fange inn noe av bredden av Hopes hjertesaker og vise hans stilling i dogmatiske spørsmål. Når det er sagt var Hope ikke teolog, men lekmann, og hans tekster vil reflektere dette. Det betyr på den annen side ikke at Hope unngikk å sette seg inn i teologiske spørsmål, eller var lite reflektert i sine holdninger. Det motsatte er heller tilfelle, og Hope gir preg av å være en selvstendig tenkende person.

Problemstillingen har fått følgende utforming:

Hvordan har Hope sitt syn på helligjørelsen, dens teologiske grunnlag, og utvikling i kristenlivet, kommet fram i huspostillen ”Mot Maalet”?

I den første delen av oppgaven har jeg innledende tatt med nødvendig bakgrunnsstoff, med informasjon om tradisjoner som Hope har sin bakgrunn fra. Denne delen av oppgaven er delt inn i tre deler: Første del er biografisk. Den andre ser på nyevangelismen og tradisjonen fra Pontoppidan og Hauge, og den tredje på dåp- og gjenfødsessynet hos Hope og Hallesby med utgangspunkt i Hallesby's ”Oppdragelses og Vekkelseskristendom”.

Nyevangelismen er en bevegelse som har hatt innflytelse på NLM siden dens begynnelse¹, og den er da også noe som har preget Hope og hans forkynnelse i større eller mindre grad. Vekkelses- og oppdragelseskristendommen er tatt med for å klargjøre hvor Hope står i forhold til disse retningene og Hallesby med henhold til dåpens og gjenfødsens² rolle i den kristnes liv.

Deretter har jeg i andre del skrevet en innledende analyse av ”Mot Maalet” som sammenfatter huspostillens bakgrunn, oppbygning og formål, samt et innsyn i hvordan Hope var som predikant. Hoveddelen av oppgaven som følger, er delt inn i tre emner, alle med Hopes helligjørelseslære som grunntema: Dåpens og viljens rolle i frelestilegnelsen, Helligjørelsens utvikling i det enkelte kristenliv, og Felleskapets rolle og det personlige gudsforhold. Disse temaene er valgt for å gi en utdypende belysning av helligjørelsens framstilling i ”Mot Maalet”. Deretter følger konklusjonen.

---

¹ Jmf. Oftestad 2005:214-217, Ousland:1978, Molland 1979:109ff

² Jmf. Jensen:2005

1.2 Metode

Den metoden jeg har brukt i arbeidet med oppgaven, er gjennomgående en teologisk og idehistorisk analyse av Hopes tekster i det som er hovedkilden, ”Mot Maalet”. I den innledende første delen, har en ”utredning” av andre kilder større plass, da spesielt Hallesby’s ”Oppdragelseskristendom og Vekkelseskristendom” og Oscar Handelands biografi om Hope. Hoveddelen, eller tredje delen, av oppgaven innebærer mye drøfting av Hopes tanker i ”Mot Maalet”, mens andre delen ser mer på ”Mot Maalet” i sin helhet og struktur.

I analysen av huspostillen har det vært naturlig å framheve enkelte tekststykker mer enn andre, ettersom noen har mer relevans for oppgavens formål. Likevel er det ”Mot Maalet” i sin helhet som er omfanget for denne oppgaven, jeg har ikke begrenset den til enkelttekster i huspostillen.

Framgangsmåten i arbeidet mitt med huspostillen har vært å lese huspostillen for deretter å gjøre et nærmere utvalg av de tekstene med størst relevans for problemstillingen. Deretter har jeg arbeidet med dem utifra de på forhånd utvalgte emnene i hoveddelen, og gjort et forsøk på å gi en nøktern framstilling av det jeg har tolket som Hopes synspunkter ut fra det han har skrevet. Hoveddelen består som sagt mye av drøfting av Hopes teologiske posisjoner og synspunkter m.h.t. helligjørelsen og det som har relevans for utgangspunktet og utviklingen av denne.

1.3 Andre avklaringer

I det følgende hvor jeg siterer Hope, er det som står i kursiv hans egen vektlegging i ”Mot Maalet”, det er ikke min egen kursivering. Om jeg selv forandrer på kursiveringen i Hopes tekst vil det bli satt en fotnote i teksten. Av de opplagene av ”Mot Maalet” som har kommet ut, har jeg brukt en tekst av det originale opplaget fra 1924 .

2.0 Hope, bakgrunn og teologisk profil

2.1 Biografi: Ludvig Hope 1871-1954

Hope hadde sin oppvekst som en fattig landsens gutt på en gård i Masfjord nord for Bergen i Norhordaland. Ludvig ble født 17. Januar 1871 som den fjerde i rekken i en søskenflokk på 4 jenter og 7 gutter. Faren til Ludvig, Mons Ivarson Hope var en gavmild, godhjertet og fredselskende mann som hadde flere tillitsposter i bygden. Kanskje uten å være en ”vakt” kristen eller ”leser” som de personlig kristne ble kalt, var han religiøs og leste i andaktsboken hver lørdag. Ludvigs mor, Karen Andrea Hope, var en sterk og alvorlig dame som alltid hadde hendene fulle med arbeid i huset. Senere i livet hennes ble hun også en personlig kristen. (Handeland:1955)³

Siden det var så mye å gjøre i det store husholdet måtte guttene finne seg i å hjelpe til både inne, med kvinnfolkarbeid, og ute med faren i hans arbeid. Barna gikk også på omgangsskole hvor de lærte å skrive, lese, litt regning og med pugging av katekisme, forklaring og bibelhistorie. Ludvig var visstnok en middelmådig elev, og hjemme var han familiens verste villstyring som alltid fikk skylden når noe galt var gjort. Moren hans skal da også ha sagt: ”Gud gi at du Ludvig aldri var fødd; du vert ei skam for oss alle”. Selv tror ikke Hope at han ville noe vondt, men kanskje heller ville forstå mange ting bedre enn de andre. Men morens ord gjorde uansett et sterkt inntrykk på ham. Senere hadde det seg slik at han ble sendt bort en stund til onkelen sin Lars på Furnes i Sogn for å se om det fikk skikk på ham. På Furnes hadde Ludvig det bra og fikk vist hva han dugde til. Som skussmål ble det sagt at han hadde vært svært arbeidsom og kunne stoles på i alt som han var satt til, enten det gjaldt småbarnspass eller å se etter geitene.

Da Ludvig var barn, kom det vekkelse til Norhordaland. Det kom iblandt, noen ganger med års mellomrom, talere til bygdene nord for Bergen. Det var først da Helge Nes, en hestehandler og forkynner, kom til Masfjord, at de større omveltningene skjedde og folket ble vekket opp. Det de fikk høre, var for det meste om dom og død, kritikk av kirken, vanekristendom, misbruk av sakramentene, og flere laster fikk en overhaling. Det var lite som gav rom for nåde og fred. På tross av Ludvigs tilsynelatende villstyrige oppførsel, kjente han selv en draging mot Gud i tidlig barndom.

---

³ Det eksisterer forholdsvis lite biografisk materiale om Hope, så denne framstillingen bygger i hovedsak på Oscar Handelands biografi fra 1955.

Da vekkelsen kom var denne lengselen noe ebbet av, men den store forandringen som skjedde på folk i bygden, gjorde også sterkt inntrykk og satte preg på Hope. Men på tross av forandringene rundt ham fant han ingen fred med Gud. (Ibid)

I 1887 skjedde det så da han lå og rensket ugress i en potetåker at Hope hadde en ”tårnoplevelse”. Han funderte over spørsmålet om *å tro*. Han trodde alt som stod i Bibelen var sant og tvilte ikke på Gud, spørsmålet var heller hvordan han skulle tro til frelse og bli et nytt menneske. På skolen hadde han lært Luthers tolkning av den andre artikkel: ”- at han ved sin uskyldige lidelse og død *har* frelst meg”. Dette kom Ludvig med ett i hug, og ordet *har* ble så sterkt og framtrædende for ham at han glemte tro og tvil, men så bare dette ene at Kristus *har* frelst meg.⁴ Hele tilværelsen ble som ny for Hope, men han fortalte ingen om dette selv om andre så forandringen hos ham i ord og adferd. Etter noen dager fikk han da også trang til å fortelle om det han hadde opplevd. Han vågt seg til å lese kveldsbønnen hjemme, tok boken og sier så med stort alvor: ”Nå må me lesa og be til Gud, me kan ikkje leva som heidningar”. Denne betegnelsen var ikke faren spesielt glad for.

Hope begynner også så smått å be med egne ord og ta til orde i samlingene, og folk hørte på ham; han eide ”gnisten” som de sa. Uansett tenkte han ikke på å bli forkynner, heller ikke ville han gå på skolen på tross av konfirmasjonslæreren Thorbjørn Frølich sin oppfordring når han så den kristendoms kunnskap han besatte. Hope ville bli snekker, og etter to års arbeid med jordbruk hos en tante på Vergeland i Sogn, tok han et snekkerkurs utpå høsten. (Ibid)

På våren i 1890 dro han til Bergen for å komme inn i bygningsbranjen og fikk så jobb på et bygg i Sandviken. Det var lavtlønnet arbeid og han levde fattigslig, men han trivdes nå også veldig godt i jobben og kjente at det gjorde ham glad. Men ut mot sommeren fikk han likevel lyst til å gå på skole etter å ha hørt om et kurs på indremisjonens emmisærskole av venner og kjente. Dermed reiste han ens ærend til Masfjord for å få attester av Frølich, konfirmasjonslæreren, og onkelen hans Erik, som var hans tidligere lærer. Kanskje nettopp pga. disse gode attestene, kom Hope inn på tross av at han bare var 19 mens aldersgrensen var 20 år.⁵

Hope trivdes på skolen selv om han var den yngste, minste og den de andre antok var minst evnerik av dem ettersom han alltid satt så stille på bakerste benk. Her møtte han også styreren, Johannes Brandtzæg, som skulle bety så mye for ham i ettertid. I tillegg til andre leksjoner

---

⁴ Jmf. Wisløff 1971:138

⁵ Jmf. Molland 1979:120-121, Wisløff 1971:138

lærte de også å preke på emmisærskolen, og Ludvig holdt snart sin første selvstendige tale for en forsamling da han talte over 1. Kor.10, 1-5. Heller ikke dette gikk så veldig godt for Hope. Han forsøkte også å forkynne med en kamerat på Sunnmøre etter han var ferdig på skolen rundt påske i 91, men fant snart ut at han ikke hadde noe mer å gi til folk som kom for å få noe. På tross av at han nå ikke tenkte mer på å bli forkynner fikk han likevel en trang til å reise rundt i bygden sin å tale da han var hjemme og hjalp onkelen Erik med å bygge hus, og det forundret ham at folket i bygden faktisk kom og hørte på ham. Etterpå slo han seg så atter til ro med å bli bygningssnekker da det kom et brev fra Bergen fra en lærer på emmisærskolen, Nils Arnetvedt, sekretær for indremisjonen i Bergen. Han ville ha Hope til Bergen snarest og ha ham til å tale for indremisjonen i Sund, Austevoll, og Møgster. Dette brevet grep Hope sterkt og kom helt uventet for ham, men han våget seg til slutt å svare ja på forespørselen. Det ble en kald vinter for Hope, ettersom han reiste rundt og talte uten frakk siden lang frakk og kristendom ikke passet sammen for en bondegutt. Da han kom tilbake til Bergen, viste nå Arntvedt og andre omsorg for ham på flere måter, og de fikk også kjøpt ham en frakk som han forstod han måtte bruke for ikke å miste helsen sin.

Han fikk så tilbud om å reise for den nye Kinamisjonen som var blitt til i pinsehelgen i 1891.⁶ Dette var Hope uvillig til for han mente han var for ung til å hjelpe til med å bryte veien for en ny organisasjon. De fikk likevel overtalt ham da styret sa de tok ansvaret på seg selv. Dermed hadde Hope funnet fram til den organisasjonen hvor han skulle ha sitt virke i. Det følgende året i 1892 var Hope ute og reiste som taler sør for Bergen.

I 1893 kom Brandtzæg tilbake til Bergen etter å ha vært leder for arbeidet i Kina. Han skulle bytte plass med Arnetvedt som hadde hatt ansvaret for hjemmearbeidet. Da Arnetvedt ville ha Hope med seg på veien han hadde lagt om Statene til Kina, ville Hope veldig gjerne det, men først måtte han rådslå seg med Brandtzæg som han mest av alt hadde tillit til.

Brandtzæg rådet Hope imot dette og mente det også trengtes noen til å arbeide i Norge. Kanskje som et vederlag tilbød han Hope å bo hos seg og konen i den store villaen de eide på Fjøsanger. Der skulle de ta seg av Hope med det han trengte. Dette tiltalte Hope sterkt så det gikk han med på. Både Johannes og konen Thina var velutdannede og verdensvante aristokrater og det rørte Hope at de ville ta inn en fattig bondegutt i et hjem som hørte til overklassen når det gjaldt velstand, kultur og danning, og han følte de stelte med ham som sitt eget barn. Den innsikten han nå fikk i bykulturen, var til stor nytte i hans arbeid siden.

---

⁶ Jmf. Wisløff 1971:92ff

Brandtzæg lærte han opp i norsk og til å skrive bokmålet bortimot feilfritt. Han fikk også lest noen av de mange bøkene de hadde i hus. Det var ikke de teologiske bøkene eller prekenbøkene han likte å lese, men heller fortellinger og dikt fra de kjente og mest aktuelle norske dikterne. Det han leste mest i, bortsett fra Bibelen, var likevel Landstad sin salmebok som han var veldig glad i.

Mange gikk ut og inn av Brandtzægs hjem. Der gikk lavkirkelige og høykirkelige, stive statskirke-kristne og de med et fritt og noen ganger revolusjonært syn på kirken. Her lærte Hope å se at kristenfolket kom i mange slags former; at både de frie og stive vitnet i sin ferd at de kjente Kristus. Hope glemte heller ikke hvor han kom fra og gikk stadig kledd som bondegutter flest på Vestlandet. Brandtzæg gjorde heller ikke noe for å få han til å ta avstand fra sine røtter.

I 94 fikk Hope reise og tale med Thormod Rettedal, den fremste av lederne og forkynnerne i Kinamisjonen ved siden av Brandtzæg. Da fikk han en skikkelig læremester samt en venn for livet. De reiste nordover mot Nord-Norge hvor Rettedal hadde vært året før og stiftet flere nye misjonslag. Brandtzæg hadde anbefalt Hope å tale på bokmål siden de var lite glad i nynorsk oppe i nord. Dette rådet prøvde han å følge som alt annet Brantzæg rådde til, men det hendte når Hope talte og ble følelsesladet at han glemte seg helt bort og gikk over til bygdemålet sitt. Dette la lytterne merke til, og de ville da ha han til å tale på hjemmemålet siden de likte det best. Dette kan ha hatt stor betydning for Hope som taler siden han nå lovet seg selv at han alltid skulle tale på sin egen dialekt uansett hvor han var. Han hadde angivelig ikke blitt en så stor taler hvis han skulle slitt med to mål, men heller fikk tale fritt på en måte som falt naturlig for ham og gav utløsning for det dypeste som bodde i ham. Hvor hen de kom, ville de fleste høre Rettedal, som var kjent, og aktet ikke Hope for noe særlig. Dette forandret seg så snart de først hørte Hope tale. Da ville alle ha han med til sitt eget hjemsted. (Ibid)

I august i 1894 hadde det seg slik at Hope talte på gården Fossmo i nedre Målselvdalen. Der møtte han Jensine Iselvmo for første gang. Hun kom fra en stor, driftig, rik, kreativt anlagt familie som bodde på gården Kirkesnes i Målselvdalen. På Kirkesnes fikk hun nå med seg Hope til å holde tale, og hun som før trodde kristendommen gjorde livet tungt og mørkt, begynte å søke Gud. Senere på året ble Hope bedt opp igjen til dem i julen. Da ble de trolovet, og faren lovet dem gården Løvhaug som lå like imot Kirkenes over elven. Hope reiste ut igjen og ble travelt opptatt selv om han kanskje skulle likt å bli latt i fred og kunne få gjemme seg vekk en tid.

Jensine derimot var blitt syk frampå våren, og Hope fikk en merkelig drøm hvor han så henne ligge syk på sæteren, noe som gav han en sterk trang til å komme seg til Kirkenes snarest mulig. På Kirkenes ble han værende med Jensine for to netter. Jensine som framdeles var oppegående sa rett ut at hun trodde det ville bli døden. Det ville være det beste for dem begge ettersom hun ville bli en hindring for ham i hans gjerning om de giftet seg og slo seg ned i Målselvdalen. Dette ville ikke Hope vite noe av, for han ville heller dø enn miste henne. Hope dro ut igjen og ba Gud innstendig for livet hennes, men Jensine ble bare verre inntil Hope i november fikk et telegram om at han måtte komme fort om han ville se henne i live. Den 14 des. gikk hun bort, på fødselsdagen sin, 27 år gammel. Hope som håpte hun ville komme seg igjen, ble hardt rammet av hennes bortgang, låste seg inn på rommet sitt og smakte verken mat eller snakket på et døgn. Han skrev i et brev til Brandtzæg om tapet og nevner han tviler på alt og ønsker seg døden, ikke av kjærlighet til Gud, men til et menneske. Hope trodde bestemt at Gud hadde vraket ham, og at det ikke var hans kall å forkynne. Nå ville han dra hjem til Masfjord og gjemme seg bort og aldri mer forkynne. Han bordet en båt (Snøggruta) og dro sørover. Da han gikk i land i Beian på Ørlandet, tok han inn på telegrafstasjonen hos en tilfeldigvis troende dame som ville ha ham til å holde møte, men Hope sa tvert nei. Da ringte hun Brandtzæg og ba om at Hope kunne få stanse på Ørlandet, siden hun trodde Hopes nei kom av knapp tid. Da Brandtzæg sa ja, turde ikke Hope si nei i tilfellet de da ville tro han hadde gjort noe helt galt. Det som skjedde så var ikke mindre enn en stor vekkelse som satte sitt preg på bygden i lange tider framover. Dette var et tegn for Hope på at han ikke var helt vraket av Gud likevel, men han var framdeles tung av sorg og hadde ingen intensjon om å fortsette å forkynne.

Etter å ha roet seg ned hjemme i Masfjord og hatt samtaler med Brandtzæg, dro han likevel ut igjen og kom til Egersund utpå høsten. Der brøt det ut enda en vekkelse, noe det på den tid gjorde hvor enn han talte. Dette stadfestet på nytt det kallet han hadde.

Disse opplevelsene han hadde hatt med Jensine satte sitt preg på ham for resten av livet. Det hjalp han med å modnes, til å ha mer medfølelse med andre i sorg, til å stole mer på Guds ledelse enn på seg selv, og til vedvarende ydmykhet i medgangstider. Han sa selv at det ble mer balanse i Gudslivet hans da han så at Gud vil være Far i både medgang og motgang. Brandtzæg og Rettedal sa også at det var kommet noe nytt over han, at han var modnet til en mann.

Senere på høsten i 1898 reiser Hope mot Østlandet hvor de har bedt Kinamisjonen om å få en av de fremste talerne de hadde. Da han tok inn i Drammen hos Bernhard Torgersen Warhuus og konen, fikk han en kald velkomst. Warhuus forstår ikke hva Bergen har tenkt som kan sende dem en slik mann til et sted hvor de allerede taler vondt om kinamisjonen. En ung bondegutt kledd i vadmeststrøye som snakket på sin egen dialekt. Verken han eller konen var villig til å følge med han på møtet neste dag- det får faren til Warhuus ta seg av. Dagen etter finner ikke den eldre Warhuus sterke nok ord til å fortelle om møtet, og får overtalt sønnen til å gå og høre på ham. Sønnen blir da snart vunnet over, og Hope samler fulle hus selv midt i den travleste arbeistiden. En måned senere er Hope på plass i Kristiania der det til å begynne med går noe trått med møtene: Hope er ukjent for de fleste. Men antall oppmøtte vokser raskt og snart vil alle ha tak i ham.⁷ Samfunnstoppene bedte ham hjem til seg, det praktisk-teologiske seminar ved universitetet sendte studentene sine på møtene hans for å lære, og prestene bad ham med til å tale i kirkene. De prøvde da også å få Hope bort fra det ukirkelige Kinamisjonsforbundet og over til indremisjonen. Endog biskop Bang forsøkte på det og mente Kinamisjonen snart ville dø ut. Indremisjonen prøvde å få ham til å arbeide også for dem og gav ikke opp selv om Hope sa nei; de fikk professor Odland til å prøve å overtale ham. Da skrev Hope i brev til Brandtzæg at det skulle nok mot til for å stå imot en professor, men han fikk nå prøve. (Ibid)

Etter om lag 1½ års virke i Kristiania og et giftemål med den jevngamle Ragnhild Øistesø fra Framnes i Hardanger, reiste han nordover igjen og ender tilslutt opp i Trondheim. Her går det omtrent som i Oslo, få folk de første 14 dagene for så å snu tvert om, og folk fra hele Trøndelag kom på møtene. Det ble altfor liten plass på bedehusene og enkelte prester ville ikke åpne kirkene for Hope. Folk truet med å skrive til kirke departementet, og da åpnet de dørene. Selv domkirken ble for liten. Hvordan dette virket inn på Hope ser en i et brev til den nye konen Ragnhild fra Trondheim den 20/11:

”I går kveld var vi da i domkirken. En masse folk måtte gå igjen allerede et kvarter før vi begynte. Mange gikk visstnok for å se dette særsyn at en lekpredikant talte i Trondheims domkirke. Og nå har de sett det. Det var tungt å tale, så jeg gikk hjem med et knust, sorgtyngt hjerte. Ja, der følger mange smerter med en predikants gjerning. Går det godt, så er selvets hånd ute for å rane Guds ære. Går det smått, så er forsakthetens og egenkjærlighetens vesen ute. Jo større forsamlinger, dess tyngre og

---

⁷ Jmf. Molland 1979:125

ansvarsfullere føles det. Men hvorfor skulle det ikke det? Ve meg om det var motsatt! Og skulle den største gjerning kunne gjøres uten vanskeligheter?” (Handeland 1955:89)

Noe annet som uroet Hope i Trøndelag, var at folk tok imot ham som om han skulle være en storkar. Han var redd for å bli stor i egne øyne uten å merke det selv. Han bestemte seg da for ikke å være lenge i Trondheim.

Etter århundreskiftet da Hope hadde fått seg hus med konen på Framnes, tok han til å rette oppmerksomheten sin mer mot kirkespørsmål, og organisatoriske spørsmål for Kinamisjonen. Bl.a. var han en av de fremste pådriverne i arbeidet for å opprette en skole til å utvinne arbeidskraft for Kinamisjonen. Den kom i gang på Framnes i Hardanger, hvor han også møtte sin nye kone.

Nattverdsspørsmålet var et annet viktig emne som opptok Hope som mange andre på denne tiden. Hope var en av de ”hjemløse” som sluttet mer og mer å ta til seg nattverden. I statskirken var det liten eller ingen kirketukt, og han fikk etter hvert økende grad av motvilje mot absolusjonen som statskirken knyttet til nattverden og han, som andre, ba seg fri fra den. I frikirken kunne de ikke gå hvis de ikke ville si farvel til statskirken. (Ibid)

Hope skulle så holde et innlegg om nattverdsspørsmålet i ”Den Vestlandske Broderring” som bestod av ledere og forkynnere i kristent arbeid som samlet seg til diskusjon og samvær, stiftet av Andreas Lavik. Da Hope arbeidet med dette emnet, gikk det plutselig opp for ham at ”fri nattverd” løste problemet. Nattverden burde være like fri som de var fri til å samle seg når de ville om Guds ord. Møtet i Broderringen gjorde så dette vedtaket: 1. At absolusjon og nattverd skilles ad 2. At nattverden gis fri, så lekfolket får kirkelig rett til å bruke og forvalte nattverden utenfor den offentlige gudstjeneste.⁸

Etter kort tid kom foredraget til Hope og ordene til Andreas Lavik og presten B.A.Lindeland, ut i bokform. ”Rødboken” ble den kalt på folkemunne etter det røde omslaget, og den skapte enorme mengder med oppstyr. Hope hadde bevisst brukt sterke ord da han skrev foredraget fordi han mente det måtte til for å skape debatt, og debatt ble det.

Hope fikk hundrevis av brev med forskjellige reaksjoner slik som en gammel mann som mente han hadde syndet mot den Hellige Ånd. Kirkene stengte for Hope da han kom tilbake til Bergen. Dette gjorde folk sinte når de kunne åpne for prester som Carl Konow som

---

⁸ Jmf. Molland 1979:129-130, Oftestad 2005:218-219, Wisløff 1971:181ff

fornektet Kristi guddom, men ikke for Hope. Hope mistet uansett mye av den populariteten han hadde hatt hos prestene og andre; både kirker, bedehus og skolehus stengte dørene for ham.

På et stormøte i Kristiania på våren i 07 fikk han da en god sjanse til å forsvare seg. Først holdt presten Laur Larsen et godt innlegg mot Hope. Han gikk igjennom den kirkehistoriske utviklingen for nattverden og viste at Hope var en splittende faktor i kirken som i praksis ville gjøre Indremisjonen til en egen menighet, men fremdeles ville stå i statskirken da det hadde visse ”ytre fordeler”. Hopes motinnlegg som han kun fikk noen timer til å forberede etter Larsen var ferdig, virket effektivt i motsatt retning og var mer basert på kirkeorganisatoriske og ekklesiologiske argumenter rundt temaet ”kirken i kirken”.

Samlingens konklusjon ble at Larsen hadde vist han hadde liten forståelse for tankene og ideene til motparten. Hope hadde i prinsippet rett da Det nye testamentet nok gav lekfolket rett til å forvalte ord og sakrament, men det var ikke tilrådelig på daværende tidspunkt å gi Hopes syn rett fordi det ville skape stridigheter og rive ned. De anbefalte også å skille absolusjonen fra nattverden. Dermed hadde Hope vunnet et viktig slag, og det var bare et tidsspørsmål før forandringen kom. Året etter kom det sammen en stor kirkekommisjon, utnevnt av staten, til å utgreie aktuelle kirkespørsmål. Denne kommisjonen gav nokså uventet Hope og Broderringen medhold i ett og alt og ville avlyse alle lovbud som gav presten og kirken monopol på nattverden. Med dette stilnet konflikten betydelig av. I 1913 vedtok da odelsting og lagtinget enstemmig å fri nattverden fra kirken, og med det var striden avsluttet. Likevel holdt mye av kirken fast på at selv om fri nattverd var blitt borgerlig lovlig var den fremdeles ”kirkelig ulovlig”.⁹ (Ibid)

Da Hope hadde samtaler med Gunnar Knudsen, lederen av Venstre, på båten mellom Bergen og Ålesund sa Hope at staten ikke måtte la seg binde av prester og biskoper når de stred mot reformer som var fornuftige og gode.

Det Hope sa henger nok sammen med hans kirkesyn. De ”sanne” kristne troende var Guds folk og dermed kirken i rette forstand. Den sanne kirke kan ikke være synonym med *noen* ytre organisasjon, verken statskirke eller Kinamisjon. Presten og embetet er ikke kirken, det er et ubibelsk syn, så nattverdets frigivelse avskjærer det katolske systems siste nerve i Den lutherske kirke ifølge Hope. Han anbefalte ikke å lage noen ny kirke av noe slag, men å utbygge og arbeide innen de organisasjoner de stod i, som best passet til de kårene som er i

---

⁹ Jmf. Molland 1979:131-133, Oftestad 2005:219

det vidstrakte og tynnbefolkede Norge. En burde heller søke full arbeidsfrihet innen statskirken enn å gå ut av den.¹⁰ Det var angivelig Hopes kirkesyn som lå til grunn da Misjonssambandets generalforsamling i Bergen 2009 stemte nei til å danne eget kirkesamfunn. Etter Ludvig Hopes egne ord:

”Noko av den *sanne* kyrkja er i statskyrkja, fordi der er truande menneske der ogso. Noko er i frikyrkjane, noko i det ymse misjonsorganisasjonar, og noko andre stader her og der i verda. Men so spør folk pånytt: Kva er då dette som me plar kalla for kyrkja då? *Det er eit stillas me står på mens me held på å bygga Jesu Kristi kyrkja.* (...) Og ein dag om ikkje lenge står Jesu Kristi kyrkja ferdig-bygd. Men då finst det heller ikkje meir eit einaste stillas. Då er statskyrkja, folkekyrkja, frikyrkja og misjonsselskap borte for alltid.”¹¹ (Handeland 1955:176-177)

Hopes syn på lekmannbevegelsens forhold til staten og statskirken kom også fram i hans kritikk av de såkalte ”Geilo-møtene” (Wisløff 1971:213ff), som bl.a. ville danne et ”kristelig folkeparti”. Ledere i lekmannsarbeidet skulle ikke blande seg inn i statskirkens apparat for å forsøke å reformere dens holdninger og virksomhet mente Hope. Lekmannsarbeiderne skulle holde seg til sin egen oppgave og ikke søke innflytelse i folkelivet gjennom politisk-demokratisk maktutfoldelse, men ved kristenlivets åndsmakt. (Wisløff 1971)

Hope leste ikke spesielt mye i bibelkommentarer og teologiske bøker, men der var likevel noen som han likte godt og sikkert har vært med på å påvirke ham. Den danske biskopen Thomas Skat Rordams nytestamentlige kommentar likte han best. Han kjente også godt til Rosenius` romerbrevtolkning og andre av hans, Luthers og kirkefedrenes skrifter. I tillegg var han glad i professor Odlands kommentarer til nytestamentet. (Handeland 1955)

Når Hope talte, hadde han alltid en logisk oppbyggelse av talen som siktet mot et mål. Han pleide å begynne rolig for deretter å få et raskere tempo og mer intensitet mot slutten. Det var likevel unntak for regelen som da han i Kirkehamn på Hydra begynte: ”Eg er komen til Hydra for å fortella dykk om vegen til himmelen; vegen til helvite finn de sjøl”. Han pleide også alltid å skrive ned talene sine på forhånd, noe som hjalp han til å arbeide mer med emnet og forme tankene klarere. Det var nå noen steder der folk ikke likte dette fordi de mente det ville hindre Guds ånd å få komme til, på slike steder la han bevisst papirene godt synlig på talerstolen så alle kunne se det. I sine eldre dager tok han til å lese opp talene sine direkte

---

¹⁰Jmf. Wisløff 1971:178-179

¹¹Jmf. Wisløff 1971:209-210, 236ff

fordi han var redd for å glemme noe, men ellers var han ikke fullt så bundet av papiret, selv om han av og til fikk kritikk for å være det. Det viktigste for han var uansett ikke å holde en god og fint utarbeidet tale- det ville bare vært godt for hans egen ære og ikke til omsorg for sjelene. En preken skulle bli til ved smerte, under sjelestrid og bønn, og være født av Guds ånd. En del av Hopes popularitet som forkynner lå også i hans personlighet og nærvær. Han framstod som ekte, naturlig, varm og fremla ordene med en sterk overbevisning og glød. Det låg også noe annerledes og merkelig eller originalt ved Hope som gjorde væremåten hans og forkynnelsen ny i forhold til det folk hadde hørt tidligere. Som sørlandsbonden Nils Belland sa: ”Han var berre seg sjøl”.

Hope var også lærer i mange år ved bibelskolen Fjellhaug i Oslo som ble åpnet i 1919. Der la han opp til en mellomvei mellom ”oppbyggelses-forkynning” og en eksegetisk tolkning av skriften. Han forsøkte å finne grunntankene i det gitte bibelskriftet, men målet var alltid å få fram den evangelisk-lutherske sunne lære.

Han gav også ut en god del litteratur som han vanligvis skrev på nynorsk (unntatt i begynnelsen av den litterære karrieren). Han hadde ikke lært av Brandtzæg eller noen andre å skrive rett nynorsk derfor måtte alle bøkene han skrev på sidemålet gjennom Oscar Handeland som stod for nødvendig omskrivning og rettskriving.

Da Hope ikke var så lysten på å reise rundt, men hadde slått seg mer til ro, ønsket hovedstyret i Kinamisjonen å gi han en mer sentral plass i organisasjonen. Han ble valgt inn i hovedstyret på generalmøtet i Bergen i 1918, men sa fra seg stillingen igjen i 1924. Likevel oppmodet styret ham til å ta en sentral rolle og assistere styret og Brandtzæg når det passet ham. Da Brandtzæg gikk bort 17/3 1931, tok Hope over for ham som generalsekretær. Hope var mer radikal enn Brandtzæg, og flere forventet at Kinamisjonen nå ville skifte kurs, men det gjorde den ikke til tross for at Hope nok var mer modig i avgjørelser enn Brandtzæg. Det var jo også i stor grad Hope som hadde vært med å legge kursen for kinamisjonen tidligere. Økonomisk var derimot Hope veldig forsiktig og la stor vekt på å holde alle utgifter nede. Hope gikk av som generalsekretær i 1936 da cand. theol. Tormod Vågen kunne ta over for ham.¹² (Ibid)

Hope møtte Ragnhild Øistesø på den nye skolen i Framnes i Hardanger. Hun tilhørte ”leserne”, og var født samme år som Hope. De giftet seg i Kristiania den 7. mars 1900 og slo seg ned i Framnes ved misjonsskolen. Senere fikk de tre barn: Sverre, Astrid og Martha. Da Brandtzæg, misjonsskolen og styret reiste til Kristiania måtte nesten Hope følge etter. Dermed

---

¹² Jmf. Wisløff 1971:343

kjøpte han en liten gård på Jessheim i Ullensaker og slo seg ned der i 1915. I 1918 da han var kommet inn i hovedstyret, flyttet de inn i Kristiania for å holde seg nær ledelsen. Ragnhild skrantet mye med helsen, spesielt de siste 15-20 årene av livet og gikk bort 24. sept 1924.

Tre år senere, i 1927, giftet han seg med enken Julie Moe (1872) fra Molde. I 1928 flyttet de inn i Løvenskjoldsgate 16 i Oslo hvor han bodde resten av livet.

Hope kjente også ofte dragninger til utlandet. Det hang kanskje sammen med at han hadde tre brødre som hadde slått seg ned i Amerika; eldstebroren Arne i USA og to yngre brødre, Kasper og Gjert i Canada. Han var flere ganger der og reiste fra kyst til kyst og talte. Sammen med Lars Skrefsrud og Ole Hallesby er han angivelig en av de norske forkynnerne som har satt størst preg på det lutherske kristenlivet i Amerika.

Under krigen var Hope med i ”Kristent samråd” og ”Den midlertidige kirkeledelse”.¹³ All stridighet med kirken var lagt på is. Han var ofte tungsindig under krigen, kanskje mest fordi han ikke følte han fikk være med å gjøre nok for Norge. Derimot ble han nærmest glad da tyskerne var ute etter han, og ordene satt løst og spydig når han hadde med dem å gjøre. Når han en dag kommer hjem og finner to politimenn som skal beslaglegge eiendommen hans, ber han dem fortelle hvordan han burde pakke til den dagen de kommer og tar ham, svarer de: ”Nei, folk med en slik kjeft kan vi ikke ta”. Da svarer Hope: ”Det er nettopp slike de må ta”.

Da Hope hadde underskrevet et opprop mot at norsk ungdom ble skrevet ut til arbeidskraft, endte han tilslutt på Grini. Egentlig skulle han sendes til Tyskland, men det ble det ikke noe av. Ettersom han var den eldste fangen, slapp han alt arbeid og hadde det relativt bra. Han ble også en populær medfange som alltid var i godt humør og hadde noe vittig eller dypsindig å si. I slutten av august 44 slapp tyskerne ham ut, kanskje fordi han ikke var helt frisk. Etter det gikk det stadig nedover med helsen. Han holdt fremdeles noen taler her og der og alle viste stor velvilje for ham i det siste tiåret av livet hans, fra biskoper og prester, til lekfolk og misjonsvenner. Hope gikk stille bort den 26. okt. 1954, 83 år gammel. Et stort følge fra hele landet fulgte Hope til graven den 1. November i Trefoldighetskirken, da spesielt kirke og misjonsfolk.

I ettertid har det vært sagt at Hope er den største lekmannshøvdingen Norge har hatt etter Hans Nilsen Hauge. (Handeland 1955:254) Når en ser tilbake på Hopes livsløp ser en at det ikke var for gitt at det gikk som det gjorde for han, men en kan nærmest se en håndgripelig

---

¹³ Jmf. Hagen 1967, Wisløff 1971:422-423, 424ff, 455

Guds ledelse i hans liv, noe en kanskje ikke ville gjort om han ikke igjennom livet alltid hadde stilt seg så åpen for Guds ledelse som han gjorde.

2.2 Hope og nyevangelismen

Hope har utvilsomt vært påvirket av nyevangelismen. Rosenius, som blir regnet som nyevangelismens kanskje største talsmann i Norden, var endel av Hopes lesestoff, da spesielt Rosenius` romerbrevkommentarer. Kinamisjonen, eller Misjonssambandet, hvor Hope hadde sitt livs virke, var også sterkt preget av Rosenius og nyevangelismen og ble formet i kjølvannet av de nyevangeliske strømningene på slutten an 1800-tallet.¹⁴ (Handeland:1955)

Nyevangelismen bærer i seg et omvendelsessyn som innebefatter at en kan ”komme akkurat som en er”. Frelsen, med skapelsen av det nye livet, begynner i et øyeblikk. Så ligger frelsen klar uansett hvordan fortiden ser ut, og også, til en viss grad, uansett hvordan en selv føler. Frelsen er noe som ligger utenfor en selv, og som det gjelder å få tak i. Så vil det nye livet og forandringene komme som en vekst av omvendelsen, men en er nødt til å ta et bevisst valg om å vende om. Likevel er det spesielt viktig å ikke blande egne følelser eller gjerninger inn i frelsen, som er en gjerning utelukkende fra Guds side. Den minste drahjelp fra mennesket i frelsspørsmålet er helt utelukket og blir sett på som loviskhet, falsk kristendom eller pelagianisme. Det *totalt uforskyldt* benådede menneske står i sentrum. Det nye livet i Gud står så i et konstant avhengighetsforhold der det gjelder stadig på nytt å få blikket bort fra seg selv og sin egen syndighet, og få festet det på evangeliet og den frelsen som der ligger fullbrakt i Kristus. Denne friheten og kjærligheten som evangeliet så skaper i menneskehjertet når det erfarer at det er frelst fullstendig uforskyldt av nåde, virker det nye livet i mennesket. Loven som før var et fengsel som virket frykt, fordømmelse og motvilje mot Gud, blir nå noe en ønsker å leve etter i frihet av kjærlighet til Gud og ikke av frykt for fortapelsen. Friheten fra loven og dens fordømmelse, gjør at en holder seg til loven og Guds vilje ut av kjærligheten til Gud, en kjærlighet Gud selv har virket i mennesket ved evangeliet. Denne kjærligheten kan ikke presteres på noen måte, men er skapt igjennom det nye livet ved forkynnelsen, og tilegnelsen av evangeliet. Friheten fra lovens fordømmelse ved evangeliet er sentralt for det nye livet i Gud. Uten denne friheten med kjærligheten som den virker, er en bundet i loviskhet, trelldom, frykt og en død tro. Det er dermed ikke sagt at loven har utspilt sin rolle.

---

¹⁴Jmf. Ousland:1978

Den er en rettledning for det kristne livet, og en ”tuktemester” som jager det syndige mennesket til Kristus.

Rettferdiggjørelseslæren står sentralt i nyevangelismen; menneskets maktesløshet og evangeliets frigjørende makt står i fokus. Vi ser også at hjertet, heller enn fornuften, er viktig for troen. Troen skal virke kjærlighet til Gud og mennesker istedenfor frykt, og denne kjærligheten skapes i, og går ut fra hjertet. Lovtrelldommen sitter i fornuften med den gamle Adams behov for selvhevdelse og selvstyring. Som Rosenius sier må troen sige fra hodet og ned i hjertet. Troen må være en hjertetro, ikke en fornuftstro. Det betyr absolutt ikke at følelsene i hjertet skal være grunnlaget for å kunne kalles kristen, eller at frelsen på noen måte sitter i ens egne følelser. Det er den allerede tilegnede og frelsende tro som virker kjærlighet.

I kontrast til dette omvendelsessynet kommer den eldre Haugianismen¹⁵, som Hope også utvilsomt har hatt erfaringer med. Bare i huspostillen ser vi flere referanser til Hauge, og en klar respekt for ham. Hauge står i tradisjonen fra Pontoppidan, med hans vektleggelse av fastlagte trinn i en saliggjørelsensorden¹⁶, eller en Ordo salutis, som ligger foran det sanne kristenliv. Denne ordenen la Pontoppidan fram i sin bok ”Sannhet til Gudfryktighet” i 1737, og den har siden vært med på å prege den pietistiske lekmannsbevegelse i Norden i betydelig grad. De trinnene i saliggjørelsensordenen som mest angår oss, er også behandlet mer utdypende i spørsmål og svar delen av hans pedagogiske framstilling: (Ousland:1978, Pontoppidan:1941)

679. Kan man ikke ha tro til Kristus og trøste seg ved ham uten at en først føler fortrytelse over synden?

Nei, den tro som skal fatte Kristus, må vekkes opp i følelsen av vår syndige jammer; for ellers er vi av de innbilte friske og sunne, som ikke trenger til legen. Matt. 9,12

680. Hva er sann anger og fortrytelse over synden?

En åndelig smerte og bedrøvelse som sønderknuser hjertet, og får det liksom til å svi, ja undertiden trykker gråt og tårer av synderens øyne. 2. Kor. 7,10

(Pontoppidan 1941:177-178ff)

Det er spørsmål om hvor mye Hauge har holdt seg til saliggjørelsensordenen ettersom han i omtalelsen av kristenlivets tilblivelse ikke taler noe om rettferdiggjørelsen, men om Jesus som

---

¹⁵ Jmf. Aarflot: 1969

¹⁶ Jmf. Aarflot 1969:320ff, Hallesby 1938:294ff

kan gjenopprette det tapte Gudsbilde. Dette er i samsvar med hans vektlegging av Kristus som den andre Adam.

Hauge la vekt på det nye livet som den kristne skulle føre; loven var framtreddende, og evangeliet kom i bakgrunnen. Et oppgjør med synden måtte også ligge til grunn før det kunne være snakk om noen omvendelse. Syndenes forlatelse krever at synderen avstår fra synden, og det nye livet skal så vise om syndsforlatelsen er ekte. Slik er det ikke hos Rosenius hvor frelsen får en klarere objektiv plassering utenfor selvet i Kristus, mens den hos Hauge blir mer subjektiv plassert når det gamle mennesket må avlegges før syndsforlatelsen kan troes. Flere av Huges tekster viser likevel en erkjennelse av rettferdiggjørelsens objektive side. Men etterhvert har rettferdiggjørelsens effekt i mennesket fått en stadig tyngre vektlegging hos ham, slik at rettferdiggjørelsen innebar en *subjektiv* forandring i mennesket i klar kontrast til Rosenius' *objektive* plassering av rettferdiggjørelsen. Hos Hauge ser helliggjørelsen og rettferdiggjørelsen ut til å bli sammenblandet.¹⁷ Det er også klart at Hauge i likhet med "saliggjørelsens orden", forventer at det eksisterer klare forberedende steg som må ligge til grunn før frelsen kan tilegnes. Tauler, Arndt, Collin og Pontoppidan fra den pietistiske tradisjonen er da blant de som har hatt stor innflytelse på Hauge. (Ousland:1978, Aarflot 1969:340ff)

Rosenius på den andre siden kunne være enig med at Pontoppidans trinn forekom i Skriften, men han ville ikke forkynne disse trinnene for så å pålegge dem på søkende mennesker. Det ville bare føre til forvirring for den søkende, og en skyggelegging av kjernen i evangeliet. Frelsesveien skulle ikke ta bort fokuset fra den objektive frelsen i Kristus. Rosenius distanserer seg fra Pontoppidan og den pietistiske tradisjonen og går direkte til Luthers skrifter. (Ousland:1978)

I "Mot Maalet" 1924 ser vi flere tekster med klart nyevangelisk preg selv om han generelt sett har et noe større fokus enn Rosenius' mer eksklusivt nyevangeliske fokusering på rettferdiggjørelseslæren. Disse tekstene er hos Hope mest konsentrert rundt jul, påske og andre merkedager, så det er kanskje Hopes ønske at disse tekstene spesielt skal få komme til uttrykk for leserene. Lesere som ikke leste konstant resten av året, leste kanskje mer sannsynlig i høytidene, og de som leste resten av året var antakelig i en mer andektig stemning i høytiden. Så selv om de klart nyevangeliske tekstene kanskje er i mindretall, hvis vi ser dem i forhold til de andre tekstene i huspostillen (se s.35-42), er det sannsynlig at disse

---

¹⁷ Jmf. Molland:1979 Bind II

tekstene var de viktigste for Hope å kunne formidle, og de gir innsikt i hva som stod sentralt i hans eget gudsliv. Her er noen tekststykker som viser hvordan de nyevangeliske tekstene uttrykker seg:

”Han ventar ikkje at du skal faa skikk paa det forvende hjarta ditt *før* du slepper han inn. Det er han som skal faa skikk paa det naar han kjem inn.” (Hope 1924:10)

”Jau, her *er* ein utveg, berre du kunde faa auga paa han. Um du no vilde venda synet ditt ei ørande liti stund burt fraa deg sjølv og til frelsaren, so var du berga.” (Hope 1924:37)

”Me *har* utløysning og forlating for syndene. Det er noko som ligg ferdig. Me skal difor ikkje leita etter syndsforlating i hjarta. Forlating for syndene vaare *er* i Jesu blod. Um du fekk syn paa at i Jesu blod ligg syndsforlatingi ferdig for deg, so vilde du slutta med denne armodskapen aa grava i hjarta ditt etter det du eig i Kristus, og so vilde du eiga denne rikdomen ved tru paa Guds son.” (Hope 1924:159)

”Men hugs so paa naar du kjem til han, at du skal ikkje leita etter syndsforlating i hjarta ditt, og so tenkja at naar du har upplivt tilgiving der først, so skal du tru det etterpaa. Nei, du skal tru forlating for syndene paa Jesu namn *før* du uppliver det.” (Hope 1924:360)

Ut ifra disse sitatene fra de mer nyevangeliske tekstene, formideler Hope at det det ikke er noe spesielt av forberedelser som skal til før frelsen kan tilegnes og kommer altså i klar kontrast til Hauge. Det er som å vende synet bort fra seg selv og til Kristus, å tro på en forlating som ligger utenfor en selv *før* en har merket noe forandring i livet eller i følelsene, men en må også ta et bevisst valg om å slippe ham inn. Frelsen ligger helt utenfor selvet og virker uavhengig av selvets tilstand. Alt Gud trenger, er adgang.

Men selv om Hope ofte snakker om omvendelse, er det ikke alltid med et klart nyevangelisk preg. Ofte er en han mer preget av vekkelsesforkynnelse med en ”eksklusiv” psykologisk appell til stede, kanskje med understrekning av at nåde/kallstiden er kort og valget må skje *nå*, før hjertet forherdes eller døden og dommen forestår (se Dei bad seg undan 264-265).

Vi kan også finne tendenser til en Ordo Salutis hos Hope, at det også må visse forberedelser til før frelsen kan tilegnes. I ”Han lyt veksa, eg lyt minka”(26) og ”Han bad, og han fekk” (366) går Hope nærmere inn på tilstanden hjerte må være i før det kan vende om:

”Naar *hjarta* er gripe, naar sjæli lid vondt av syndi, daa er svullen mogen. Daa vert det ikkje berre ei vilje-sak aa verta ein kristen, daa vert det ei hjartesak. (...) Det var den dagen du tok den lovnaden av deg sjølv at du vilde verta eit nytt menneskje, kva det skulde kosta. Kvifor gjorde du dette? Jau, du saag at du var ein syndar. Du ikkje berre *saag* det- det hadde du gjort før ogso, meir eller mindre- men du *kjende* det. (...) Det la seg over deg ein tyngjande angst, ein aandskval, som ikkje gav deg ro.” (Hope 1924:28-29)

”Det er sagt so tidt at det aa verta frelst er fraa vaar sida ei viljesak.(...) Er viljen imot, so stengjer han døri som Gud skal gaa inn gjennom. (...) Men naar alt kjem til alt, tor det nok ogso vera noko anna og noko meir enn ei viljesak. Det er ei *hjartesak*. (...) Det er der *hjarta* er knust i naud og trong at Jesus kan få hjelpa. Der er ikkje rom for hjelpe hans før. Viljen er ikkje den første døri som Frelseren må inn gjennom. Det er naudi, hjarte-trongen som er den første.” (Hope 1924:368)

Det kan se ut som om dette er en vei alle kristne må gå før det kristne livet virkelig kan ta til, kanskje endog før det kan være snakk om frelse i det hele tatt. Det må en bearbeidelse og en syndenød til på forhånd. Dette ser ut til å stå i noe kontrast til det Hope sier i ”Til Jesus om natti”(249):

”Ikkje alle menneskje vert førde til Jesus paa same vis, og heller ikkje er det same ytre grunn som driv alle. (...) Difor har me heller ikkje lov til aa laga eit skjema som alle skal fylgja i smaatt og stort, anten det no gjeld menneskelivet eller kristenlivet. (...) Nikodemus kjem um natti, roleg og stillt (...) Roleg og turt seier han to, tri rosande ord um Kristus, og dermed sluttar han. Ikkje eit ord um seg sjølv, ikkje ei taara, ikkje ei bøn(...)Kan det verta ein kristen av ein slik kar? Ja. Han hadde kome til rette mannen, og så gjorde Jesus han til eit nytt menneskje, som vaks i naade og kjennskap til meisteren meir enn mange andre.” (Hope 1924:249-251)

Det kan nesten virke som om Hope er noe i konflikt med seg selv på dette området, med en blanding av Pontoppidanske, pietistiske og nyevangeliske trekk. Elementer av en ordo salutis og en grad av botskamp ser ut til å ligge foran frelsen. Disse elementene blander seg sammen med det nyevangeliske preget og gir et noe uklart bilde. Når det er sagt kan også nyevangelismen peke på en syndenød og hjertekamp før friheten i evangeliet kan komme til, men da mer som en ”naturlig” vei til frelsen heller enn en nødvendighet som må være der for å kunne ta imot den. Nyevangelismen bærer mer preg av å gå ”ovenfra og ned” , Guds nåde

og handling kommer mer i fokus enn menneskets egne anstrengelser. I de tekstene som ikke er så preget av nyevangelismen hos Hope, er det mer et ”nedenfra og opp” preg der syndenøden, følelsene, hjertetringen og menneskets bevegelser før frelestilegnelsen kommer i fokus. Han bærer altså preg av å stå i flere tradisjoner.

2.3 Oppdragelseskristendom og vekkelserkristendom

En av Hopes samtidige var Ole Hallesby. De hadde mye med hverandre å gjøre, blant annet gjennom Kristent Samråd som de begge var med å stifte sammen med biskop Eivind Berggrav under krigen. De hadde ganske sikkert også med hverandre å gjøre som representanter for hver sine misjonsorganisasjoner, Hallesby i Indremisjonen og Hope i Kinamisjonen. De stod etter alt å dømme nært hverandre teologisk, men kunne ryke uklar, som i Hopes kritikk av Hallesbys syn på hedningenes frelse. (Handeland:1955, Ousland 1982:59, Wisløff 1971:374-375)

I 1926 gav Hallesby ut en bok kalt Oppdragelseskristendom og vekkelserkristendom hvor han tar for seg begge retningene og ser dem i forhold til dåpen og omvendelsen.¹⁸ I de innledende kapitlene ser han på dåpen som frelsesgave, barnedåpen, og på betydningen av det underbevisste liv for Kristentroen. Deretter ser han på dåpen og ordets rolle i de forskjellige fasene av bevissthet og ubevissthet i et menneskeliv hvor han også fletter inn Oppdragelseskristendommens syn kontra vekkelserkristendommens syn på dåpen, ordet og omvendelsen.

Som innledende bakgrunnsstoff for sin utredelse av oppdragelseskristendommen og vekkelserkristendommen tar Hallesby for seg den moderne psykologiens skille mellom det ubevisste og bevisste menneske. Han legger fram at det ubevisste har en mye større dybde hos mennesket enn det ofte tenker seg. I det ubevisste ligger hvert enkelt inntrykk som er samlet opp igjennom hele livet, og det ubevisste kan stadig komme opp til overflaten av det bevisste. Store deler av livet tilbringes da også i en ubevisst tilstand, som i søvn, ved sinnssykdommer eller hjerneskader, i en dement alderdom og i tidlig barndom. I en slik tilstand kan en hverken synde eller falle ifra. Dåpen er da det som forbinder det ubevisste menneske med Gud. Dåpen gir Gud fri adgang til underbevisstheten hvor han kan forme og virke i det ubevisste liv. Denne virksomheten kommer så senere til overflaten av det bevisste. (Hallesby:1926)

---

¹⁸ Jmf. Hallesby 1938:419ff

Oppdragelseskristendommen har et syn som gir dåpen en veldig sentral rolle for kristenlivet. Dåpen er gjennfødelsesmiddelet hvormed Gud formidler frelsen. Når et barn er døpt, har det fått meddelt den hele og fulle frelsen. Det særegne ved oppdragelseskristendommen er at det dømte barnet aldri kan falle ut av Guds nåde i dåpen. Det ble et Guds barn i dåpen og vil fortsette å være det uansett hvordan det lever i sitt liv som voksen. Det bevisste kristenliv er ikke fullstendig nødvendig. Det ubevisste barnet som mottar frelsen i dåpen, behøver strengt tatt ikke noen overgang til et bevisst kristenliv som voksen. Det er og forblir Guds barn i dåpen uansett. Menighetens og Ordets rolle er å ”oppdra” den kristne til et kristent liv. Hvis en som lever i synd og forsømmer bibellesing, bønn etc. kommer inn i den kristne menigheten, skal han bli minnet om dåpen, at han *er* frelst og *er* et Guds barn. Snakk om fortapelse og fordømmelse vil bare forherde og drive den dømte vekk. Dåpen og bevissthet om sin status som Guds barn, skal virke viljen til å leve som en kristen. Et menneske kan da være mer eller mindre bevisst sin egen ”adopsjon”, det kan aldri falle ut av dåpens nåde. Ordets rolle er pedagogisk, å minne om gudsbarnets status og oppdra til det kristne liv.

På den andre siden har vi vekkelseskristendommen hvor dåpen får en betydelig innskrenket rolle, og Ordet blir en mye mer sentral aktør. Det ubevisste barnet får Guds frelse meddelt i dåpen, men denne ubevisste frelsen varer ikke ved om ikke den bevisste troen overtar med det våknende barnets bevissthetsliv. Det må en omvendelse til for det bevisste menneske, og denne omvendelsen er det Ordet som virker. Dåpen blir i noen tilfeller ikke betraktet som gjennfødende, men som en del av Guds forekommende nåde som sikter på at den dømte skal bli vekket og omvendt. Dermed supplerer og fullfører Ordet nådevirkningen som dåpen begynte, og gjennfødselen blir henlagt til omvendelsens stund. I andre tilfeller blir dåpens gjennfødende virkning for barnet fastholdt, men for det bevisste kristenliv overtar ordet som det gjennfødende middelet. Når det bevisste livet og omvendelsen har overtatt for dåpen, mister den mer eller mindre sin rolle. For den voksne som omvender seg og blir døpt for første gang, har det mer karakter av en symbolsk handling som viser at mennesket tar valget om å være kristen. Når dåpen nevnes, blir det så mest som en advarsel mot dem som vil støtte seg på dåpens nåde uten en omvendelse. Her er det omvendelsen og Ordet som trer i forgrunnen, og dåpen mister sin rolle og virkning for det voksne kristenliv. De som fastholder dåpens gjennfødende virkning, følger Pontoppidans syn på at dåpen er barnets gjennfødelsesmiddel og Ordet er den voksne.

Hallesby plasserer seg mellom disse to ytterligående retningene. På den ene siden forkaster han oppdragelseskristendommens mangel på nødvendigheten av en omvendelse for det

bevisste menneskelivet. Bibelen vitner sterkt om at en omvendelse må til for det bevisste liv. Et kristenmenneske, endog barn som er over grensen til det bevisste liv, kan falle fra og miste den nåden det fikk i dåpen; en kan falle fra dåpens nåde ved å stenge igjen sitt liv for denne nåden. På den andre siden mener han dåpen er misforstått hos vekkelseskristendommen. Den mister ikke sin rolle for det bevisste menneske. Den nåde det ubevisste liv fikk i dåpen, varer ved inn i voksenlivet og er alltid den samme nåden barnet fikk ved dåpen. Dåpens nåde er uforanderlig og varer alltid ved på samme vis som den først ble tildelt. Når dåpens forbindelse mellom Gud og menneske først er opprettet, kan den aldri brytes fra Guds side. Det som kan ødelegge forbindelsen, er menneskets frafall eller at det stenger for nåden, men selv hos det frafalne mennesket kan Gud virke på den dømte igjennom det ubevisste liv ved dåpens forbindelse, så det kanskje engang vender om igjen. Med andre ord er forbindelsen som dåpen har laget alltid tilstede uansett. Hallesby bruker bildet av en kraftstasjon for å illustrere sammenhengen mellom dåpen og Ordet. Ved dåpen legges ledningen fra kraftstasjonen inn til huset, og den forbindelsen blir aldri brutt. Det som kan forandre seg er mengden av kontakter i huset. Er der ingen kontakter er det som om det ikke var lagt opp strøm til huset, selv om det er det. Ordet kan da komme og virke flere kontakter i huset, og det er nettopp det som skjer i omvendelsen. Forholdet til "kraftstasjonen" er alltid den samme, men det indre forholdet i "huset" kan forandre seg. Omvendelsen er da ikke noe annet enn en indre forandring i mennesket, en gjenopprettelse av kontakten med dåpens nåde. Vekkelseskristendommens forkynnelse skulle da ikke advare mot dåpen og tale om den som et utdatert nådemiddel, men bruke det til trøst for det kristne mennesket. Det finnes knapt et større trøstemiddel for den kristne enn dåpen. Mennesket kan selvsagt falle ut av dåpens nåde, men med en gang det igjen gir denne nåden adgang, er forbindelsen til dåpen gjenopprettet. Hallesby viser da hvordan Ordet, omvendelsen og dåpen ikke er motstridende, men komplementerer hverandre. Ordet som gjenfødselsmiddel utelukker ikke dåpen, men de er begge gjenfødselsmiddel. Ordet og dåpen virker sammen. Gjenfødselen skjer kun den gang et menneske første gang kommer til liv med Gud, og det er i dåpen. Når Ordet virker omvendelsen av et frafallent menneske, er det ikke gjenfødselse det er snakk om, men en oppreisning fra de døde. (Ibid)

Vi kan med en gang ganske sikkert utelukke at Hope hadde noen forkjærlighet for oppdragelseskristendommen. Han bærer et tydelig preg av å være en vekkelsesforkynner som krever omvendelse for det voksne liv. Det kristne livet må være bevisst og levende, og han refser dem som i kirken ber mennesket støtte seg til dåpen, og endog bekjennelsen, uten noe rett kristenliv.

”Daa trøyster dei det blinde verdslege menneskje med dette gamle ukristelege snakk, at naar dei er døypte og opplærde i kristendomen og har vedkjent seg trui som vaksen ungdom ved altar og nadverdbord, so er dei gode kristne som dei er.” (Hope 1924:351)

Hverken dåpen eller bekjennelsen holder, heller ikke et ytre sett rett kristenliv, som bare lever etter ”boken”, men ikke har liv i hjertet. I denne teksten kritiserer han spesielt presteskap og foreldre som liker Jesus i boken, men forfølger ham når han viser seg i de vakte og omvendtes kristenliv. Det er presteskapet og andre kritikere av de vakte som trenger en omvendelse. En kan så være døpt, bekjenne seg til kristendommen og endog leve et kristelig liv, men likevel være død i sin tro. En må ha *opplevd* Kristus, og denne opplevelsen inngår i Hopes omvendelsessyn, og kanskje også hans gjenfødselsyn. I teksten ”Trui Krev” (76), innfører Hope begrepet ”Gneisten” om den levende tro og omvendelse. Det er eierskapet av den som avgjør om troen er død eller levende. Det er ”gneisten” som tolker Kristus for hjertet og gjør ham ”opplevd”, og dette er et verk av Guds ånd som gjør at synderen blir født av Gud.

”Aa gaa til Kristus og gi seg til han, aa opna hjarta for han og sanna si synd, det er aa tru, det er tru fraa vaar sida, det er den sida av trui som me har ansvar for. Men *livsgneisten i trui*, det som gjer at Kristus vert tolka for hjarta so syndaren vert fødd av Gud, det er eit verk av Guds aand.” (Hope 1924:78-79)

Det kan da se ut som at Hope legger gjenfødselen av menneske, ikke bare til dåpen, men til omvendelsesopplevelsen i det bevisste liv, og hans syn vil da samsvare med vekkelseskristendommen. Ordets rolle er ikke å virke flere kontakter inne i ”huset”, men å ordne ledningen med kraftstasjonen, eller virke gjenfødselse. Likevel ser Hope også ut til å fastholde dåpen som gjenfødselsmiddel, han ser ikke kun på den som en forekommende nåde.

”Ingen kan vera eit Guds barn utan aa verta fødd av Gud. Denne lov er ogso dei smaa borni under, og difor maa ogso dei verta fødde paanytt, um dei skal koma inn i Guds rike”¹⁹ (Hope 1924:118)

Dåpen er ellers lite nevnt hos Hope utenom i teksten som er titulert ”Daapen”. Der taler ikke Hope direkte om Dåpens trøst, men bruker heller teksten til forsvar for barnedåpen mot det reformerte dåpssyn, og til å advare den uomvendte mot å stole på dåpen.

---

¹⁹ Se Pontoppidan 1941:173 om ordet som gjenfødselsmiddel for den voksne

”Men naar barnet veks upp og kanskje vender seg burt fraa Gud, har eg daa rett til aa trøysta det med at det er døypt? Nei, det har eg ikkje. Daapen kan ikkje frelsa den som gaar burt fraa Gud. Tvertum. Den som er døypt og vender seg burt fraa frelsaren, vil faa tyngre dom enn den som ikkje er døypt.(...) Men dei som ikkje gjekk burt? Dei som vart verande i Guds rike, der far og mor førte dei inn? Dei maa koma til *medvit* um kor dei staar, og sjølv velja kor dei vil vera, anten i Guds rike eller utanfor. Den umedvitne trui, som dei greip Kristus med i daapen, den maa klaarna, gaa over til ein medvitande tru, som høyrer den vaksne alderen til.” (Hope 1924:122-123)

Vi kan se at Hope, i likhet med Hallesby, mener troen må bli en bevisst tro for det bevisste menneske, men Hope ser farene heller enn trøsten i dåpen, som er samsvarende med vekkelseskristendommen. Det er ikke umiddelbart klart om Hope mener dåpen har utspilt sin rolle for den voksne og at ordet overtar som gjenfødelsesmiddel, noe som er det typisk pontoppidanske synet. På slutten av teksten sier han til den frafalne: ”Kom inn att i Guds rike! Frelsaren tek imot deg like hjartegod og mild som daa du var eit lite barn”. Dette kunne tolkes som en henspilling på en retur tilbake til dåpens nåde, men er for vagt til at vi kan trekke noen konklusjon utav det. Når han sier ”Daapen kan ikkje frelsa den som gaar bort fraa Gud”, kan det virke som han samtidig sier at dåpen kan frelse den som blir værende hos Gud i den bevisste troen. Det som likevel gir det mest konsistente inntrykket er at Hope heller mot en posisjon som står nær vekkelseskristendommen, med advarsler mot heller enn et trøsterikt forhold til dåpen. (298) Han fastholder dåpen som et gjenfødelsesmiddel, men det ser ut som om han mener mennesket, i det bevisste liv, blir gjenfødt ved ord og ånd, med tilegnelse av ”gneisten”.²⁰ Hope legger da også konstant vekt på vekkelsen og omvendelsen, slik at dåpen får en veldig perifer rolle i kristenlivet.²¹ Han hører da ganske sikkert til i tradisjonen fra vekkelseskristendommen. Dåpssynet hans vil da være preget av noen uklarheter rundt forholdet mellom ordet og dåpen slik det er framlagt i den klassiske lutherdom.²² (Ibid)

---

²⁰ Jmf. Vågen 1972:60ff

²¹ Jmf. Aarflot 1969:397ff

²² Jmf. Grane 1970:80ff

3.0 Hope som predikant, en innledende analyse av Mot Maalet

I 1924 kom Hopes huspostill ”Mot Maalet” . Den ble gitt ut i nye opplag i 1926 og 1935 og var med det printet i til sammen 31000 eksemplarer. Huspostillen er en samling av 67 tekster som følger kirkeåret, med en bibeltekst som hører med til søndagen. Den gjennomgående framgangsmåten han bruker, er en tematisk framstilling, hvor han bruker bibelteksten til å belyse et tema han ønsker å ha fokus på, heller enn en homiletisk oppbygging av tekstene. Tekstene virker også retorisk gjennomarbeidet, med et noe muntlig preg, så det er mulig tekstene bygger på tidligere prekenmateriale. (Hope:1945)

Kategorisering av tekstene

For ordens skyld er det kanskje greit å ordne tekstene inn i kategorier for å få litt oversikt over materialet. De aller fleste tekstene har tydelig karakter av å være ”vekkelsesprekener”, med en hovedvekt på det soteriologiske. Likevel forekommer det nyanser; tekstene er ikke identiske selv om de fleste omhandler soteriologien. Forskjeller kan bli sett i den retoriske bruken, etter hvilket aspekt av soteriologien som han bringer fram, og etter den gruppen han tiltaler, enten ”motstandere” eller tilhørere. Likevel er det vanligvis noe fokus på det soteriologisk/emosjonelle aspektet, hvor en apell blir gjort til omvendelse og frelse, uansett hvilket tema som ellers er framtrepende. For vårt vedkommende er det kanskje greit å foreta en kategorisering som stemmer overens med den problemstillingen vi har valgt, selv om det er mulig å inndele tekstene på andre måter. Dermed vil jeg foreta følgende organisering:

Tukts/domstekster m. omvendelsesfokus:

Dette er tekster hvor det som står mest i fokus er tukt og/eller dom, som vanligvis retter seg mot ikke- kristne, falske ”uomvendte” kristne, eller villedede kristne. Teksten kan også rette seg mot ”vanlige” kristne med advarsler som påpeker og dømmer det som er falskt/ukristelig (som i ”Falske profetar”). På slutten av teksten, eller gjentakende gjennom den, oppfordres det til omvendelse.

Kristi openberrings-sundag

Kvifor finn du ikkje fred? Matt. 2,1-12 (57-62)

Sundag sexagesima

Saakornet i aakeren. Luk. 8,4-15 (107-115)

3. søndag i fasta

Vonde aander. Luk. 11,14-28 (136-141)

4. søndag etter påske

Talsmannen her nede. Joh. 16,5-15 (212-216)

2. pinsedag

Fortapt-frelst. Joh. 3,16-21 (243-248)

2. søndag etter triening

Dei bad seg undan. Luk. 14,16-24 (261-265)

6. søndag etter triening

Farisæisme og kristendom. Matt. 5,20-26 (283-289)

8. søndag etter triening

Falske profetar. Matt. 7,15-21 (295-300)

10. søndag etter triening

Jesus græt. Luk. 19,41-48 (308-313)

18. søndag etter triening

Kjenner du Kristus? Matt. 22,34-46 (350-355)

20. søndag etter triening

Guds kall og vaar vilje. Matt. 22,1-14 (361-365)

Helgemesse-søndag

Dei sæle. Matt. 15,1-12 (372-377)

Bots- og bededag

Den rette livsgrunnen. Matt. 3,8-10 (378-384)

25. søndag etter triening

Domen. Matt. 24,15-28 (402-407)

26. søndag etter triening

Dei ulærde og barnslege. Matt. 11,25-30 (408-413)

Omvendelsestekster med nådefokus og en nyevangelisk form:

Dette er tekster som har et klart og tydelig nyevangelisk preg, hvor det primært er Guds nåde og barmhjertighet som står i fokus. Her er det Guds nåde og godhet som driver mennesker til omvendelse, ”loven tier”. Tekstene kommer sjelden med krav eller tukt, selv om det hender fortapelsen nevnes.

1. søndag i advent

Gjestings-tid. Matt. 21, 1-9 (7-12)

4. søndag i advent

”Han lyt veksa, eg lyt minka.” Joh. 1,19-28 (26-32)

Joledag

Ein frelsar er fødd. Luk. 2,1-14 (33-39)

Nyaars-dag

Jesu namn. Luk. 2,21 (51-56)

Skirtorsdag

”Den nye pakt i blodet mitt.” Luk. 22,14-20 (159-167)

Langfredag

Han smakte døden for alle. Joh. 19,23-30 (168-174)

Paaskedag

Jesu grav er tom. Mark. 16,1-7 (175-183)

Trieinings-søndag

Til Jesus um natti. Joh. 3,1-15 (249-254)

3. søndag etter trieining

”Han tek imot syndarar.” Luk. 15,1-10 (266-270)

7. søndag etter trieining

”Eg ynkast over folket!” Mark. 8,1-9 (290-294)

19. søndag etter treining

Forlating for syndi. Matt. 9,1-8 (356-360)

21. søndag etter treining

Han bad, og han fekk (366-371)

Trøstetekster rettet mot Kristne:

Disse tekstene virker ment som trøstetekster for Kristne i ulike livssituasjoner, men for det meste for dem som står i den kristne striden mot verden, selvet og djevelen. Noen av dem er mer spesifikt innrettet mot en innsnevret gruppe som de eldre, isolerte eller svake og fattige.

3. søndag i advent

Tvil. Matt. 11,2-10 (20-25)

Andre joledag

Englane. Luk. 2,15-20 (40-45)

Søndag etter jol

Dei gamle. Luk. 2,33-40 (46-50)

2. søndag i fasta

”Han svara henne ikkje.” Matt. 15,21-28 (131-135)

2. påskedag

”Dei kjende han ikkje.” Luk. 24,13-35 (184-191)

1. søndag etter påske

Han er vaar fred. Joh. 20,19-31 (192-197)

2. søndag etter påske

Hyrding og sau. Joh. 10,11-16 (198-205)

3. søndag etter påske

Livs-lovene. Joh. 16,16-22 (206-211)

Helgetorsdag

Talsmannen der uppe. Luk. 24,44-53 (224-230)

15. søndag etter treining

Dykkar himmelske Fader. Matt. 6,24-34 (337-342)

16. søndag etter treining

Døden og livet møtest. Luk. 7,11-17 (343-346)

24. søndag etter treining

Han, som kan lækja. Matt. 9,18-26 (396-401)

12. søndag etter treining

Burt fraa folkehopen. Matt. 7,31-37 (320-325)

Formaningstekster(m.helligjørelse):

Dette er tekster hvor det er formaninger og oppfordringer rettet mot kristne som er framtreddende. Det har vært noe vanskelig å skille mellom formaning og tuktt, men disse tekstene har lite eller ingen dom og har oftest et element av vekst og helligjørelse. Tuktt ser jeg vanligvis rettet mot falske eller villedede kristne, og formaning til et kristent liv i vokster.

2. søndag i advent

Han som skal koma. Luk. 21,25-36. (13-19)

1. søndag etter kristi openberring

Foreldre og born. Luk. 2,41-52 (63-68)

2. søndag etter Kristi openberring

Jesus i bryllup. Joh. 2,1-11 (69-75)

3. søndag etter Kristi openberring

Trui krev. Matt. 8,1-13 (76-81)

4. søndag etter Kristi openberring

Storm. Matt. 8,23-27 (82-86)

5. søndag etter Kristi openberring

Svimling og kveite. Matt. 13,24-30 (87-91)

Fastelags-søndag

Daap. Matt. 3,13-17 (116-123)

1. søndag i fasta

Siger i freisting. Matt. 4,1-11 (124-130)

Midfaste-søndag

Guds velsigning. Joh. 6,1-15 (142-147)

Mariamesse-søndag

”Han skal være stor.” Luk. 1,26-38 (148-152)

5. søndag etter paaske

Det Kristne bønnelivet. Joh. 16,23-28 (217-223)

Pinsedag

Aa elska Jesus. Joh. 14,23-31 (237-242)

1. søndag etter triening

Den rike mann og Lasarus. Luk. 16,19-31 (255-260)

4. søndag etter triening

”Døm ikkje!” Luk. 6,36-42 (271-276)

9. søndag etter treining

”Gjer rekneskap for hushaldet ditt.” Luk. 16,1-9 (301-307)

11. søndag etter treining

”Den som set seg sjølv laag--” Luk. 18,9-14 (314-319)

13. søndag etter treining

To vegar til livet. Luk. 10,23-37 (326-330)

14. søndag etter treining

Takk! Luk. 17,11-19 (331-336)

17. søndag etter treining

”Dei gjætte paa han.” Luk. 14,1-11 (347-349)

22. søndag etter treining

Tilgi! Matt. 18,23-35 (385-389)

23. søndag etter treining

Staten, skatten og dei kristne. Matt. 22,15-22 (390-395)

Kall/arbeid:

Denne kategorien er ganske selvskreven. Arbeid, misjon og vitnetjeneste står i hovedfokus.

De inneholder også vanligvis noen elementer av helliggjørelse og trøst.

Søndag septuagesima

Arbeidsdagen og løningsdagen. Matt. 20,1-16 (99-106)

Palmesøndag

Herren har bruk for deg! Mark. 11,1-10 (153-158)

6. søndag etter påske

”Men de og skal vitna.” Joh. 15,26-16,4 (231-236)

5. søndag etter triening

”Gaa burt ifraa meg, Herre!” Luk. 5,1-11 (277-282)

Andre:

Den 17. mai

Fedrelandet. 1.Mos. 28,13 (414-420).

Mange av tekstene inneholder flere forskjellige elementer så en kan kanskje spørre seg om det lar seg gjøre å sortere dem i kategorier på en skikkelig måte. Enkelte tekster som ”Hyrding og sau” (198) har i seg elementer av tukt/dom, nyevangelisme, omvendelse, trøst og arbeid, men er plassert under ”trøst” siden det virker mest framtrødende i teksten. De kategoriene jeg har laget, er på ingen måte absolutte, og jeg har plassert tekstene etter det jeg subjektivt oppfatter som hovedpoenget Hope har tenkt seg da han skrev dem. Noen tekster er da mer uklare enn andre i hva Hope har villet formidle. Det som er gjennomgående i alle tekstene er fokus på kristologien og soteriologien.

Få av tekstene inneholder noen spesielt utdypende teologi, selv om han noen ganger (spesielt rundt påske) går mer inn i dybden. Han bruker likevel ofte en instruerende og formanende tone hvor det virker som om han vil formidle noe av sin egen lærdom. Det som i hovedsak mest kommer til uttrykk, er vekkesforkynnelsen, med en mer psykologisk retorikk som vi kan anta skal virke til omvendelse. Noen tekster har i seg alle disse elementene (så som teksten til 4.søndag etter påske), men de fleste virker instruerende og er sammenblandet med psykologiske, individrettede elementer som maner til omvendelse.

Også der Faderen og Den Hellige Ånd omtales, er fokuset rettet mot kristologien og soteriologien, noe som kanskje er naturlig med tanke på det Hope ønsker å formidle. Den mest ”trinitariske” teksten (ordet treenighet er aldri brukt) er teksten for 4.søndag etter påske (Talsmannen her nede 212), som har noe mer fokus på pneumatologien enn kristologien. Teksten for 15.søndag etter triening (Dykkar himmelske Fader 337) har også et fokus på Gud som Fader uten å gå noe videre inn på forholdet mellom Fader og Sønn. Ellers omtales både dåpen (Daap 116) og nattverden (”Den nye pakt i blodet mitt” 159) hvor den førstnevnte er den som er mer interessant i vårt tilfelle. Ekklesiologien er spesielt et tema den 5. søndag etter Kristi åpenbaring (Svimling og kveite 87). Tale om *sanne kristne* og *sann kristendom* er også

gjennomgående i mange tekster, ofte med kritikk rettet mot det som avviker fra hans syn på dette.

Hope har forholdt seg til bibelteksten på en tematisk heller enn homiletisk framgangsmåte hvor hans egne tanker og tema kommer i forgrunnen foran bibelteksten. Det tydeligste eksempelet på det er bots- og bededagsteksten (s.378) hvor Hope:1924 innleder med dette:

”Det har falle so for meg idag at eg helst kjem til aa tala over ei av dei andre tekstane paa dagen: Luk. 6, 46-49, og mindre over den som høyrer til tekst-rekkja for iaar. Paa denne maaten faar eg best fram dei tankane som ligg meg paa hjarta.”

Det jeg syntes står mest sentralt i verket, er den mer personlige, individrettede vekkelses/omvendelses forkynnelsen, som ofte står sammen med formaninger og tuktt av ymse slag, som avgrensninger mot hykleri/falsk kristendom og verden. En skal ikke se bort ifra at Hope har tenkt sin rolle som forkynner i samme baner som døperen Johannes, han som påpekte synden og hykleriet i folket, manet til omvendelse og pekte til Jesus. Det virker som om han ser Johannes som ”idealet” for en forkynner i teksten til 4. Søndag i advent:

”Ein mann send av Gud til aa forkynna Guds ord skulde vera eit slikt reidskap for Guds aand ogso idag. Forkynningi av ordet um umvending og syndsforlating skulde verka syndesmerte og frelse-trong. Maatte me som forkynnar Guds ord no, eiga meir indre skyn på dette. Daa var mykje vunne for oss og vaart arbeid.” (Hope 1924:32)

4.0 Analyse av Hopes helligjørelseslære

4.1 Dåpens og viljens rolle i frelestilegnelsen

Som vi tidligere har sett, stiller Hope seg nært vekkelserkristendommen i synet på dåpen. Han fremholder et noe perifert forhold til den og ser ut til å regne med Ordet som den voksnes gjenfødselsmiddel. Dette samsvarer med den linje som er ført videre fra Pontoppidan. Ut ifra dette ville det være naturlig at Hope vektlegger viljen i mottagelsen av frelsen, at det bevisste liv og menneskets valg får en overordnet betydning.

Han ser som sagt omvendelsesopplevelsen, det *vakte* kristenliv, som helligjørelsen utgår ifra, som avgjørende for et levende kristenliv. Denne oppvekkelsen, levendegjørelsen eller gjenfødselen er det Gud alene som står for ved sin Ånd, noe som blir klart i hans omtale av ”gneisten” som Gud legger inn i menneskehjertet. Enkeltmennesket har likevel sitt å si i prosessen. Vi har allerede vist i kapittelet om omvendelserkristendom og vekkelserkristendom at Hope legger begrepet ”tru fraa vaar sida” fram i forbindelse med omtalelsen av ”gneisten”, og denne siden av troen som vi selv har ansvaret for er å *komme* og *vende om*, en åpen hjertedør og bekjennelse av synd. (78-79) (Hope:1924)

I omtalelsen av dåpen nevner han det særegne med barnet som gjør det mulig for det å ta imot frelsen i dåpen. Det er barnets ”tro” som griper Kristus, og denne troen er intet annet enn en åpen hjertedør som alle barn er utsyrt med. (120) Hallesby nevnte at det særegne med barnet i dåpen var en åpenhet som tillot Guds nåde å få virke uhindret i det ubevisste, noe som ligger nært opp til det Hope sier. Hope setter også likhetstegn mellom en åpen hjertedør og et ydmykt sinn som innebærer det samme. Den ydmyke har et åpent hjerte, og som bibelen sier, gir Gud den ydmyke nåde. (121) Troen er da det samme som en åpen hjertedør, som igjen er det samme som et ydmykt sinn. Dette faller helt naturlig for barnet, men ikke for en voksen. Den voksne har en lukket hjertedør som må åpnes av fri vilje for å gi Gud adgang,²³ noe som vil kreve ydmykhet. Samtidig sier Hope at troen som fører til samfunn med Gud, stiller *krav* til et menneske, krav som må oppfylles for å få ”gneisten” og den levende tro. Disse kravene legger han fram som ”komme” og ”vende om”. De begrepene han bruker om prosessen virker noe sammenfallende, å *komme/gå til*, *vende om/gi seg til/åpne hjertedøren*, og *bekjenne sin synd*. Det er det som skal til fra menneskets side så omvendelsen blir levende. (77-78) (Ibid)

---

²³ Jmf. Hallesby 1938:319ff, 334ff

I kontrast til barnesinnet vil det bevisste sinn senere i livet måtte fullføre de "kravene" som troen kommer med. Disse kravene ser ut til å ligge nært opptil det samme som barnet naturlig presterer i dåpen, å åpne hjertet i et ydmykt sinn. Å tro som voksen vil da innebære en retur til det barnlige sinnet. Men hvordan virkes dette sinnet? Er det noe som presteres ved menneskets egen vilje og sjelsanstrengelse? Det Hope kaller "tro fra vår side" - å komme, gi seg til og vende om - er noe som må skje av fri vilje. Likevel ligger også Guds kall foran denne prosessen. Hope legger ofte vekt på kallstider for enkeltmennesker og folkeslag, noe som gir en ekstra mulighet for "troen fra vår side" til å nærme seg Gud. (7, 9) Guds kall og Guds Ord vil da angivelig være med på å virke dette sinn, og virke troen. Den kalte kan da forherde seg og stenge igjen hjertedøren hvoretter kallstiden vil gå over i dom (433), eller "la" Guds kall/ord få adgang og virke i hjertet. Hva som da kommer først, det ydmyke og åpne sinn som kan ta imot Gud når han kaller, eller Guds bevirking på sinnet som gjør det ydmykt og åpent i kallstiden, er det noe vanskelig å svare på. Begge mulighetene vil kunne tas til inntekt for en grad av predestinasjonslære.

Ellers sier Hope at det er to dører Gud må igjennom for å få tilgang til hjertet så han kan virke "gneisten"- viljedøren og hjertedøren. (368) Viljedøren ser ut til å gå på kravene som stilles til troen (komme og vende om) , noe som igjen vil henge nært sammen med troen definert som åpenhet og ydmykhet, eller avvisning av Guds kall. Hjertedøren ser i det gitte tekststykket ut til å være en nød i hjertet som ligger foran tilegnelsen av frelsen, nærmere bestemt syndenøden. Det er når hjertet kjenner til og lider under sin synd at Gud kan få komme til med hjelp, ikke før. Om en ikke lider under sin synd og søker befrielse fra den, kan ikke Gud og "gneisten" få komme til. Kanskje vi heller kan si at hjertedøren, eller nøden og trangen, åpner opp viljedøren så Gud kan slippe til. Syndenøden virker ydmykhet og en åpen hjertedør. Hva som virker denne nøden vil da angivelig være Guds ord og Guds ånd (369), så da er en tilbake til Guds inngripen og virkning.

I andre tekststykker blir "hjertedøren" derimot mer samstilt med en viljedør, og blir sett på som en barnlig og tillitsfull tiltro til Gud som aldri må gies slipp på, ellers vil en miste troen. (241)

Igjennom hele labyrinten går åpenhet/ydmykhet eller forherdelse som en rød tråd. Det er her menneskets valg i frelesspørsmålet sitter, å åpne opp eller stenge igjen for Guds kall og Guds Ord. Det kan se ut som om åpenheten blir virket av Gud, iallefall til en grad, selv om Hope kaller det "tro fra vår side". Forherdelsen derimot, ser mer ut som en klarere menneskelig handling som stenger igjen for kallet, som da går over i dom. (361) Gud handler mer eller

mindre alene når han virker viljen i mennesket til å ta imot frelsen. han virker nød, åpenhet og "troens krav" ved kallet, Ordet og Ånden. Viljen spiller heller en større rolle i forherdelsen av hjertet eller avslag av kallet slik at mennesket ikke "kommer". (369-370) Hope sier likevel at mennesket har "rett og magt til" å åpne opp denne veien til frelse (370), men "i praksis" ser det ut til at mennesket kun har et negativt, motstridende valg.²⁴ Avslaget av den levende troen er det samme som å ville styre seg selv og leve etter egen vilje. En må gi seg helt over til Gud og gi helt slipp på egen vilje før gneisten kan springe over.(78) Så samtidig som viljen har en betydelig (negativ) rolle i frelestilegnelsen, må den på den andre siden helt overgis til Gud. Gud kan ikke bo i et delt hjerte. (59)

Det å *vende om, gi seg til og åpne hjertedøren* ser da ut som noe Gud bevirker ved Ordet, mens menneskets valg går ut på motstand i hjertet mot prosessen, eller å stenge igjen viljedøren. Gud ser da ut til å stå for det positive, søkende eller forsonende, og menneskets vilje for det negative og gjenstridige. Når Hope kaller denne prosessen "tro fra vår side", ser det likevel i praksis ut for at menneskeviljen for det meste kun har en negativ mulighet for å uttrykke seg. (Ibid)

To tradisjoner

Her er det greit å se litt mer på to av de tradisjonene som har vært med på å forme Hope, og som kan være med på å tydeliggjøre det som kan virke som noe motsetningsfylte elementer i hans syn på gjenfødselen: nemlig tradisjonen fra Pontoppidan og Hauge, og tradisjonen fra nyevangelismen, hvor Rosenius er den med mest innflytelse.

I Pontoppidans saliggjørelsesorden som han framsatte i "Sannhet til Gudfryktighet", legger han fram en rekke med punkter som et menneske må igjennom før selve frelsen kan inntre. Spesielt er det viktig å påpeke hvordan Pontoppidan lar det komme en indre forandring i mennesket før frelsen, gjennom en sjele- og syndenød som må ligge under som et grunnlag før frelsen kan tilegnes. Nyevangelismen har, i kontrast til dette pontoppidanske synet, en holdning som tilsier at mennesket kan "komme som det er", at "alt er ferdig" m.h.t. frelsen før det skjer noen forandring i menneskets indre. Det trenges ingen forbredende bearbeidelse av menneskesjelen; veien til frelsen blir mer "lettvint", som å ta et steg fra punkt A til punkt B. Pontoppidans Ordo Salutis er på den annen side mer omstendelig noe som kan gi frelsen et inntrykk av å være fjernere og mindre tilgjengelig enn dens rosenianske motpart. Hope ser ut

---

²⁴ Jmf. Grane 1970:40ff:154ff

til å bære med seg begge disse tradisjonene, og en kan da få et noe uklart bilde av hvor han står. Noen tekststykker bærer med seg det nyevangeliske hvor det er vekt på Guds nåde og mennesket som kan komme til Gud akkurat slik som det er. Alt ligger ferdig og en må bare "tro seg frelst", en må tro at frelsen allerede er oppnådd, og det er alt som skal til. (253) Andre tekststykker bærer med seg mer av det Pontoppidanske, noe som kan ligne mer på en Ordo Salutis der enkelte trinn ligger foran frelsen. Det ligger en kamp med selvet, en kjennskap til egen syndighet, og en sjelenød, før en i sannhet kan tilegne seg frelsen. En må lære å kjenne seg selv før en kan lære å kjenne Kristus. En må vite og kjenne seg syk før en kan oppsøke legen. Hjertet må være bearbeidet før det kan ta imot frelsen. (28-29) Det er da ikke så rart at det kan forekomme spenninger hos Hope mellom den pontoppidanske sjelekampen, og det mer frie nyevangeliske uttrykket som er to tradisjoner som gir et noe forskjellig bilde av den kristnes gjennfødelse til det nye livet i Kristus.²⁵ (Pontoppidan:1977 Hope:1924)

Menneskeviljens rolle innenfor de to tradisjonene ser etter alt å dømme ikke ut til å skille seg så mye fra hverandre. Likevel kan angivelig nyevangelismen virke mer "lokkende" og kanskje gjøre det lettere å overbevise den ikke-kristne. En grad av frelsesorden kan på den andre siden angivelig ha evnen til å påvirke i motsatt retning, avhengig av hvor langt tanken om en frelsesorden blir dratt. Det kan da også være mulig at Hope bevisst eller ubevisst har brukt de to tradisjonene i en slags lov/evangelium dynamikk, hvor loven slår og støter, mens evangeliet drar inn til frelsen.

Hos Hope ser grensen for menneskets vilje i tilegnelsen av frelsen ut til å bli dratt ved forherdelsen mot Guds kall og Ord. Samtidig som det kreves en viss sjelstilstand for frelestilegnelsen i samsvar med Pontoppidan, er det angivelig Gud selv som virker denne tilstanden ved kallet og Ordet. Mennesket kan enten forherde seg og lukke igjen for dette kallet, eller gi seg over til det. Som Hope sier det: "Naar mennesket ikkje vil, so staar Gud magtlaus". (363)

For de mer nyevangeliske tekst-stykkene vil angivelig dette også være tilfellet, selv om den "korte" veien en må gå til frelsen også kan se ut til å gi en mer positiv rolle for viljen. (Hope:1924)

Dåpen

Troen i Dåpen og den voksne troen henger tett sammen. Den voksne troen er en slags

---

²⁵ Jmf. Ousland 1982:54, Aarflot 1969:309ff

barnetro; de består begge av en åpen hjertedør. (120) Men det som kommer naturlig for barnet, er ikke naturlig for den voksne, og troen må da virkes ved å eksponere seg for Guds ord i ydmykhet. Hos den kristne som er blitt døpt og har blitt værende i troen uten å falle fra, må den ubevisste troen bli medvitende. (123) Det må en *opplevelse* til så en blir en vakt og levende kristen. Dåpen, bekjennelsen og et ytre sett rett kristenliv holder ikke, en må være vakt. (350-351) Likevel kunne kanskje det dømte menneske angivelig ha en naturlig kristen vokster opp igjennom kristenlivet slik at det aldri faller fra, at en opplever en ”naturlig” vekking, og dermed ikke trenger en andre gjenfødelse ved Ordet. Grensen mellom det ubevisste og bevisste liv og tro blir likevel ganske uklar. Mennesket kan i denne overgangen miste det levende kristenliv uten å merke det selv. (352) Det kan bli værende i en kristen bekjennelse, et kristent miljø og kristent liv men være død i sitt forhold til Gud, og må da ha en ny gjenfødelse ved Ordet. Hope er ikke helt klar på dette området, men han regner med en absolutt nødvendighet av et ”vakt” og *opplevd* kristenliv, den som ikke er vakt og ikke har opplevd Kristus på en *personlig* måte, er død i troen og må gjenfødles ved Ordet. Han ser ikke så mye ut til å regne med en gradvis bevisstgjøring og overgang for det dømte barnet, men heller en klarere opplevelse som i ”et øyeblikk” fører til forandringer i det kristne livet.²⁶ (Hope:1924)

Dåpen ser ut til å spille heller liten rolle for den voksne, og den ser ikke ut til å bli sett på som noe særlig hjelpemiddel for tilgangen til frelsen for den frafalne kristne. Dåpen gjenföder barnet, Ordet gjenföder den voksne, i henhold til Pontoppidan:1941. De ser ikke ut til å inngå på hverandres område. Hallesby:1926 så dåpen som en vedvarende og permanent forbindelse med dåpens nåde. Dåpen var da av grunnleggende betydning for kristenlivet, også for den som var falt ut av dåpen. Mennesket måtte ganske enkelt returnere til dåpen fordi dåpens forbindelse forandret seg aldri fra Guds side. Det eneste som kunne forandre seg var forholdene inne i mennesket selv. Menneskets vilje hadde betydning ettersom det kunne velge å bli stående i dåpens nåde eller forlate den, men dåpen var uansett til stor hjelp m.h.t. frelsen om en var levende eller død. Det ville angivelig være lettere for den frafalne å returnere når en har vissheten om at forholdet fra Guds side er vedvarende. Selv hos den frafalne virker dåpen i det ubevisste slik at en igjen kan komme til omvendelse. Det er mennesket selv som har stengt igjen for nåden ved å ikke gi den rom, og Ordet kan gjenopprette denne kontakten inne i mennesket selv; det ”fundamentale” Gudsforholdet er vedvarende uansett.²⁷

---

²⁶ Jmf. Aalen:1945, Grane 1970:80ff

²⁷ Jmf. Hallesby 1938:344ff

Oppdragelseskristendommen så dåpen som absolutt på en slik måte at det var umulig å miste sin status som et Guds barn. Viljen i frelsesspørsmålet var dermed ubetydelig for det døyte barnet. Det kunne ikke velge sin kristne status som barn, og ikke velge den vekk som voksen. For den voksne som ble døypt, ville menneskets vilje i frelsen bli innskrenket til et bestemt kronologisk punkt. Beslutningen kunne ikke omgjøres, og dåpens forbindelse kunne ikke brytes hvis en senere ville angre dåpen. (Hallesby:1926)

For Hope:1924, som for Hallesby:1926, har viljen alltid kontroll, kristentroen kan når som helst forlates. Dåpen har angivelig på den andre siden ikke den samme evne til å dra et frafallent eller ”dødt” kristenmenneske inn igjen. Den har ikke en særlig betydning videre utover det ubevisste liv i barndommen. Dermed kompliseres frelestilegnelsen for den frafalne, fordi det igjen må en gjenfødelse til. For Hallesby er returen til dåpens nåde alt som må til, og forholdet blir gjenopprettet bare et døypt menneske igjen tar til å lengte etter Gud og nåden. For Hope må det en grunnleggende forandring i Gudsforholdet til, tilegnelsen av ”gneisten”, som er et verk av Guds Ånd. Før denne tilegnelsen må også det rette sinn være på plass og ”troens krav” og ”troen fra vår side” må være til stede. Hopes mening er neppe å ta noe av frelsen ut av Guds hender for å legge det på mennesket. Han advarer ofte mot å blande sine egne gjerninger sammen med Guds i frelsesspørsmålet, mot å lete i eget hjerte etter frelsen som er i Gud, og om å oppleve seg frelst før en har trodd seg frelst. Likevel ser det ut til å ligge en grad av utydighet i hva som er Guds side av frelsen og hva som er ”menneskets side” når dåpen ikke får ligge til grunn på samme vis som hos Hallesby. Spenningen mellom det nyevangeliske og pontoppidanske virker også naturligvis inn på noe av denne uklarheten. På en side er opplevelsen, følelsene og sinnstilstanden (som henger sammen med ”gneisten”) viktig i *tilegnelsen* av det som betegnes som et sant og levende kristenliv. På den andre siden skal de ikke på noen måte sammenblandes med Guds frelse fordi den ligger utenfor selvet i Kristus. Frelsen kan se noe mer uopnåelig ut i noen av Hopes tekststykker, mens andre tekststykker av en mer nyevangelisk ”kom som du er” forkynnelse, står i kontrast til dette.

Når ikke dåpen ligger til grunn, kan det virke som om mennesket må gå en ”ekstra mil” for å gjenopprette forholdet til Gud. Virkningen på mennesket før frelestilegnelsen er nesten et foregripende resultat av helliggjørelsen. Det må en forandring til i mennesket før frelestilegnelsen kan inntre. Dette kan høres ut som Hallesby når han sier omvendelsen skjer inne i mennesket hos den frafalne slik at kontakten med den allerede eksisterende forbinelsen til Gud gjenoprettes. Men for Hallesby er forbindelsen til dåpens nåde aldri brutt. I forhold til den voksne gjenfødselen kan den suverene frelsen fra Guds side og menneskets egne

anstrengelser lettere bli sammenblandet. I dåpen har barnet ikke dette problemet ettersom det ikke "formår" noenting annet enn det å ta imot frelsen. Hope regner med en forandring i mennesket, og samtidig også i forholdet til Gud i samsvar med den voksne gjenfødelsen ved Ordet. Den "fundamentale" forbindelsen med Gud må gjenopprettes.

Oppdragelsen

En annen faktor som Hope legger til grunn når det gjelder mottagelsesevnen av frelsen, eller muligheten for en vedvarende stilling som et Guds barn fra barndommen av, er ikke individets vilje, eller Guds direkte inngripen, men den rollen andre mennesker spiller i en rett kristelig oppdragelse. Det er da spesielt foreldrene Hope nevner, men andre autoritetspersoner blir også sikkert regnet som rollemodeller. Om barnet skal bli værende en kristen inn i voksen alder, har oppdragelse og miljø mye å si. Det er ikke slik at oppdragerens vilje blir mer avgjørende enn barnets - menneskeviljen kan aldri tvinges - men mesteparten av ansvaret for barnets åndelige utvikling ligger likevel på foreldrene, og angivelig også andre kristne i autoritetsstillinger. (Hope:1924)

"Skal dei halda paa aa vera i Guds rike, naar dei veks upp, eller skal dei gaa burt? Ein stor part av ansvaret for dette kviler paa oss. Ikkje alt; for menneskeviljen kan ingen tvinga, ikkje eingong Gud. Men mesteparten kviler likevel paa oss. Som me uppsedar borni, soleis vert dei- i dei fleste høve." (Hope 1924:123)

Menneskeviljen blir betydelig formet gjennom oppdragelsen, og på sett og vis ligger det et element av oppdragelseskristendom i dette selv om ikke dåpen har noen bestemt betydning. Barnet blir oppdratt til en kristen tro i større eller mindre grad. Likevel kan ikke denne oppdragelsen erstatte eller tvinge fram en bevisst tro og et vakt kristenliv. Hvert menneske må ta et valg, og hvert menneske må tilegne seg en levende og vakt tro. Viljen kan influeres til å ta de rette valg, men bare Gud kan gjøre troen levende. En god kristen oppdragelse fra autoritetspersoner som virker inn på viljen til å ta imot Gud og leve kristelig, vil uansett ha stor innvirkning på utfallet senere i livet.

Menneskenaturen og den universelle frelse

Midt i alt dette står også den vonde menneskenaturen som er naturlig og grunnleggende gjenstridig mot Gud fra fødselen av. Hope har ikke noe positivt syn på menneskenaturen. Gjentagende gjennom huspostillen bringer han fram menneskets syndige natur. Å lite på egen godhet og moral er utelukket og høyden av dårskap. Det ville være umulig å nå himmelen ved

å bygge på egne gjerninger ettersom en aldri kan nå Gud gjennom moralen. Dette kan alle se ut fra Guds ord som stiller mye høyere krav til et menneske enn det det kan make.²⁸
(327,378-379)

Han ser ikke bare på den individuelle forderveligheten men på den menneskelige natur i sin helhet ved kulturen. Han tar stadig fram som eksempel den angivelig ”høye” europeiske kulturen og hva den i sin endelige slutning ble avslørt som; en tynn ferniss utenpå den vonde menneskenaturen som falt av i den første verdenskrig. (Hope:1924)

”No ser alle som *vil* sjaa, at den høgpriste kulturen var berre eit skal, ein tun ferniss utanpaa den gamle, vonde mennekjenaturi, som atter har vist seg aa vera likso raa og vill som nokon gong før. Men likevel vil ætti endaa prøva aa berga seg sjølv.” (Hope 1924:34)

Høykulturen er bare en pynt utenpå den vonde naturen, som til stadighet skinner igjennom på overflaten. Enkeltmennesket kan ikke make å frelse seg selv, og menneskeheten som helhet kan ikke frelse seg selv ved å bli kvitt den naturlige ondskapsen og synden gjennom kultur, sivilisasjon eller menneskelig utvikling. På den andre siden har Hope noen nasjonalromantiske trekk som ser ut til å gi Norge og den norske kulturen en noe særegen plass. (9,392,414) Norge er underlagt samme dom som faller over andre kulturer, men Norges nådetid eller kalltid er enda ikke over. Den har ikke gått over i dom slik som kan ha skjedd med store deler av den europeiske kulturen, selv om kanskje Guds nåde framdeles også virker i Europa. (362) Det som skiller kallstiden fra domstiden, er om det norske folk gir rom for Guds nåde og kall og legger seg inn under Guds vilje. Det er ikke bare enkeltindivider som kan ta imot frelsen i en mer eller mindre fastsatt nådetid. Folkeslag kan også enten ta imot eller forkaste Gud i *sin* nådetid (311); jødene forkastet Jesus og fikk dom for det. Europa har også forkastet Gud og fått sin straff gjennom den første verdenskrig, men Norges nådetid er enda ikke over. (362-363) På slutten av denne tidsalder, når alle står på kanten av avgrunnen, vil Gud frelse alle folkeslagene:

”Eingong paa kanten av avgrunnen, naar ingen kan røra ein finger lenger til aa berga seg, *naar den store lygni vert heilt avklædd*, den lygni at me kan verja og styra oss sjølv(...)Der, paa kanten av avgrunnen, vil han, den gode hyrdingen, eingong i komande dagar finna og frelsa folkeslagi(...)Paa same vis som kvart einskilt

---

²⁸ Jmf. Grane 1970:23ff, Aarflot 1969:253ff, Hallesby 1925:81ff, 1938:102ff

menneskje idag maa gi upp seg sjølv og lata seg frelsa og verja og styra av Jesus, maa heile ætti ein gong siga saman for hans føter. (Hope 1924:200)

Jeg tviler sterkt på om Hope med dette forkynner apokatastasis, eller universell frelse. Alt det andre han ellers sier om omvendelse og frelse tyder ikke på det. Han vil vel heller mene at de som lever akkurat på det fastsatte tidspunktet i endetiden, vil bli frelst, når ”løgnen blir avkledd”. De som lever før dette tidspunktet må omvende seg. Vi ser at det ikke er så mye den eksplisitt vonde og syndige delen av menneskenaturen som har en tendens til å skille mennesket fra Gud, men egenvilje og stolthet. Her kommer en tilbake til den ydmykheten som ligger til grunn for den åpne hjertedøren og troen. Det er ikke mennesket som kjenner seg vond og syndig som er problemet. Det er nettopp slik et menneske må kjenne seg selv før en kan ta imot frelsen. Problemet er det egenrådige stolte mennesket som ikke vil bøye seg under Guds vilje, gi slipp på sin egen moral og heller gi Guds frelse rom. For å kunne ta imot frelsen må en ikke bare kjenne Gud og frelsesveien, men seg selv og sin egen syndighet. (Ibid)

Såkornet i åkeren

De ”metodene” Hope:1924 bruker i forkynnelsen reflekterer hans syn på hva som må ligge til grunn for å hjelpe folk til omvendelse. Hope stiller seg egentlig kritisk til bruk av ”den ene metoden etter den andre”. (28) Det ville være best om lyttere til Ordet på en naturlig måte og som et resultat av indre nød og Ordets forkynnelse kommer til omvendelse. Det er da kanskje ikke ordet ”metode” vi burde bruke om virkemidlene hans, men forskjellige aspekt av Ordets forkynnelse som drar mennesker til seg på forskjellig vis. Endel av tekstene i ”Mot Maalet” ser da ut til å skulle virke selvinnsikt og syndenød som deretter fører til frelsetrang, mens andre tekster ser ut til å være direkte innstilt mot nåden med et nyevangelisk preg som peker på løsningen til problemet. Meningen hans ser ut til å være å opplyse mennesket om dets tilstand og peke på utfrielsen fra den tilstanden.

En interresant tekst som kretser rundt forkynnelsen av Ordet, metodene og hjertets mottagelighet er ”Saakornet i åkeren”. (107-115) Her advarer han mot flere av fallgruvene en forkynner kan falle i, i sitt arbeid med å vinne sjeler for Gud. Han advarer mot for sterkt trykk på *viljen* og for sterkt trykk på *følelsene* og den suggerende virkningen de har. Dette kan komme i kontrast til virkemidlene han bruker i andre tekster. Men det han sier her, ser ut til å avhenge mer av hensyn til personlighetene som lytter heller enn noe kerygmatiske prinsipp: For dem med et sart følelsesliv, eller ”stemnings-menneskje” som Hope kaller dem, burde en unngå å legge for sterkt trykk både på viljen og følelsene.

”I vekkings-tider er desse dei første som rettar handi i veret, naar talaren legg sitt tunge trykk paa deira veike vilje og sterke kjensla(...) Men naar vekkings-tidi er slutt, so finn du dei ikkje lenger i den kristne flokken.” (Hope 1924:109)

”For dette tunge trykket paa *viljen*, før *hjarta* er upp-pløgt, det er faarleg. Maatte me forkynnarar læra det, so vilde ikkje so altfor mykje av sædet verta liggjande paa berg.” (Hope 1924:111)

Hva Hope snakker om her, er angivelig den selvinnsikten og hjertenøden som åpner hjertedøren, og som i sin tur kan åpne opp viljedøren. Hjertet må være bearbeidet før det kan være snakk om viljen til omvendelse. Ikke på den måten at en ikke kan ta en viljebestemmelse om å vende om før bearbeidelsen, men hvis det skjer for tidlig, vil troen dø ut. Den vil da ikke bli virkelig levende, fordi den mangler noe grunnleggende i menneskets egen sjelstilstand; selvinnsikt inn i den dype syndenøden som gir en trang til å nå frelsen mer enn noe annet, og ikke bare som et resultat av kortvarig følelsesrus. Dette ser ut til å underbygge det mer pontoppidanske i Hopes forkynnelse.

I kontrast til disse stemningsmenneskene kommer dem som ikke skvetter ”tankelaust i veret for ein rørende tale”, og som heller ikke stenger hjertet sitt for Gud. (112) Hos dem er omvendelsen et resultat av egen indre overbevisning, og ikke fordi trykket på viljen eller følelsene ble for stort. Dette er ofte driftige mennesker hvor egenrådigheten kan stå sterkt, og faren for at omsorgen for det verdslige kveler troen og livet er stort.

Så har vi dem som kan gå på møte i bedehus og kirke hele året, og Ordet får aldri gripe fatt i dem og skape en forandring. De lar aldri Ordet få del i livet sitt; for de hører uten å høre. På sett og vis ser det ut som disse sier ja til kallet og kommer, men Ordet får ikke skape liv i dem fordi hjertedøren (kanskje heller enn viljedøren?) er stengt. (108) Hva er grunnen til at Ordet ikke får bite på dem? Er det menneskets egen skyld at hjertet ikke er mottagelig for Ordet? Skillet mellom menneskets ansvar og Guds gjerning gjennom Ordet kan være vanskelig å skjelne, og en predestinasjonslære kan lett komme inn i bildet. Hope vil da ganske sikkert ha det Lutherske synspunktet at Gud utvelger til frelse, men ikke til fortapelse, selv om det ikke er klart utfra tekstene i huspostillen. Ut ifra det Hope sier, ser det ut som djevelen har noe av ansvaret her. Det er djevelen som plukker ordene bort fra mennesket. Djevelen vil da begrense menneskets frie vilje i den grad han hindrer mottagelighet for, og muligheten til å tilegne seg frelsen.

Tilslutt har vi de menneske-hjertene hvor Ordet faller i god jord. Disse legger alle ting i livet

under Guds ord, lys og vilje. Alt i livet legges fram for Gud, og den minste ting som kommer mellom hjertet og frelseren, forårsaker stor smerte. De søker å tjene Gud, og samtidig liter de kun på Jesu frelsesverk. (114) Her ser selvoppofrelse av egenviljen, og underkastelse under Guds vilje ut til å spille den sentrale rollen. Den som kan gi slipp på seg selv og verden, vinner fram.

Vi ser at det er flere ting som faller sammen i virkningen av den enkeltes frelse. Dåpen er mer eller mindre ubetydelig når det gjelder det bevisste menneskets evne til å vende tilbake igjen til frelsen etter et frafall, og er heller noe som må advares mot enn en trøst for kristenlivet. Den mister sin inndragende evne på den frafalne, og grensene mellom menneskets og Guds side i frelsen kan bli utydeliggjort når den ikke får ligge til grunn.

Den enkeltes vilje ser ut til å få betydelig virkerom, men Gud er hovedaktøren ved kallelsen og ved Ordet som virker det rette sinn, mottagelighet og gjenfødselen i mennesket. Menneskets vilje ser ut til å være mest fremtredende i det å forherde seg mot Guds kall, og ved å nekte Gud adgang/ikke underkaste seg under Guds vilje.

Ellers har autoritetspersoner i oppdragelsen en betydelig innvirkning på utfallet, for et menneske om det vil vokse rett eller skjevt i forhold til det kristne liv. Djevelen ser også ut til å spille en rolle ved at han berøver mennesket for Ordets innvirkning. Det er da fire aktører som enten hindrer eller fremmer et menneskes frelse: Gud, djevelen, individet og det sosiale miljøet. Gud fremmer, djevelen hindrer, og mennesket kan falle enten ene eller andre veien.

Når det gjelder predestinasjon og utvelgelse²⁹ kunne det også tenkes at Gud kan gjøre et menneskehjerte mykt eller hardt slik at han kan ha både en fremmende og hindrende rolle, men Hope har angivelig et Luthersk utvelgelsessyn, der det heller er slik at de kristne kan trøste seg med at de er utvalgt. Utvelgelsen i seg selv er ikke noe å bygge sin frelse på. Gud utvelger ikke til fortapelsen, og utvelgelsen til frelse er ikke i seg selv noen basis for frelsen.

(Ibid)

Aa vanda um, det er først aa sanna *med* seg sjølv og *i* seg sjølv at me er borte fraa Gud. Me har synda. Me er fortapte. Denne syrgjelege sanning maa me sjaa i andlitet utan aa springa undav(...) Dette er det første store dødshogget ned i synderoti. Du spring ikkje lenger bort fraa Gud. Det andre steg paa umvendings-vegen er aa gaa til Gud med sjølve syndi og seia: Her er eg, Herre. Eg har synda. Her er syndi mi. Tilgi meg! (...) Men no maa du *byggja* paa fjellet (...) Det er det same som *aa tru paa kristus*.

---

²⁹ Jmf. Hallesby 1938:304ff

Det er aa leggja sitt syndefulle og fortapte liv ned for han og tru seg frelst i han og det han har gjort. Det er aa ha nok til frelse i han aaleine. (Hope 1924:382-383)

4.2 Helligjørelsens utvikling i det enkelte kristenliv

Helligjørelse og det kristne livet i vokster er et viktig tema for Hope, noe som vi ser ut fra den framtrepende rollen det spiller i huspostillen. Helligjørelsen kan bestå av indre og ytre faktorer for den kristne. Den kan komme fra de ytre omgivelsene som påvirker det indre eller en indre forandring i mennesket som viser seg i det ytre.

Slik som selve frelestilegnelsen, eller rettferdigjørelsen, kan bli noe uklar m.h.t. hvem som virker hva og hvor stor menneskets egen rolle spiller, kan helligjørelsen være utsatt for noe av den samme uklarheten. Rettferdigjørelsen og helligjørelsen henger også tett sammen, fordi begge er avhengige av hverandre for å forme et sant kristenliv.

Helligjørelsen starter med en gang et menneske blir omvendt til et levende kristenliv ved rettferdigjørelsen. På sett og vis vil en del av helligjørelsen sammenfalle i tid med rettferdigjørelsen, ved at en grad av helligjørelse eller bearbeidelse er automatisk til stede i og med rettferdigjørelsen, og så må dette livet vokse kontinuerlig til likhet med Kristus. Å forsikre seg om et levende kristenliv i vokster, er da av stor betydning, for uten helligjørelse og vokster vil det kristne livet stagnere og dø. Det er da også helligjørelsen og det kristne livet i vokster som får noe av den mest framtrepende plassen i huspostillen.³⁰ (Hope:1924)

I ”Han lyt veksa, eg lyt minka” (26) sammenligner Hope det kristne livet og helligjørelsen med en skole med tre klasser:

”Det er sagt at livet med Gud er ein skule, og i denne skulen er det tri klassar. I den første klassen held dei paa med dette: ”eg og Jesus”. I den andre klassen er det: ”Jesus og eg”, men tredje klassen er det: ”Jesus aaleine”. Den tredje klassen er den høgste me kan koma i. Den som er utlærd der, han kan ikkje berra seia: han lyt veksa, eg lyt minka, men han kan seia: Kristus er alt.” (Hope 1924:32)

Utifra dette tekstavsnittet ser vi at hovedaktørene i helligjørelsen er ”eg” og Jesus, med en bevegelse av prioritering fra det første til det andre. ”Eg” eller selvet får stadig mindre plass, og Jesus får stadig større plass. I stedet for ”selvet” kunne vi kanskje heller bruke begrepet

---

³⁰ Jmf. Brandtzæg:1973, Grane 1970:61ff, Hallesby 1925:86ff

”kjødet”, men ettersom Hope flere steder taler om en total underkastelse av egenviljen under Guds vilje, er kanskje selvet et mer utfyllende begrep. Det jeg legger i ”selvet” innebefatter da både kjødet, i bibelsk forstand, og egenviljen. Selve målet for helliggjørelsen ser da ut til å være en ”eliminering” av selvet. Med tanke på konteksten dette tekstutsnittet står i, ”Han lyt veksa, eg lyt minka”, er det mer en eliminering av selvet i forhold til frelsen som er det mest framtrede, dvs. at en som vokser som kristen mer og mer unngår å blande sammen egne gjerninger med Guds frelsesverk. (210) Menneskets egenvilje, selvishet og stolthet i forholdet til Gud, vil naturligvis også være noe som må dø ved at en blir stadig mer ydmyk, ettersom en vokser i helliggjørelse. (150)

Slik som jeg tolker Hope, er det i det første stadiet av helliggjørelsen selvet som står i fokus og Jesus kommer mer som et tillegg eller et middel for selvet for å oppnå frelse. Selvet får en framtrede rolle i det kristne arbeidet og det kristne livet og i evnen til å leve etter Guds vilje. Jesus og ”Guds side” av frelsen blir mer perifer i forhold til menneskets egen rolle. Senere etter en modning av kristenlivet får Jesus en stadig viktigere rolle, mennesket kjenner mer sin egen avmakt og syndighet i forhold til egen evne til å vokse som kristen og leve etter Guds vilje. Avmakten og synden som stadig kommer til uttrykk, får en til å vende seg til Jesu rettferdighet heller enn sine egne evner og mulighet til å leve rett som kristen. (210) Likevel ligger framdeles selvet der og vil blande seg inn i Guds frelsesverk.

Den tredje klassen, Jesus alene, er det høyeste klassen, der selvet er helt underlagt Gud, og der kanskje også prioriteringen av selvet over nestens vel, er borte. Det kan kanskje spørres om det er mulig for et menneske i dette livet å nå denne klassen. Hope ser stadig ut til å regne med at mennesket på grunn av sin falne natur til stadighet vil vende tilbake til seg selv og egen evne til å leve opp til Guds krav. (31) ”Jesus alene” er kanskje det en burde streve etter, eller vokse opp til som kristen, men en fullstendig oppnåelse av dette målet vil en angivelig ikke nå før i etterlivet fordi selvet alltid vil ha sitt å si. Den vonde naturen vil ikke kunne fullstendig overvinnes. Den kristne kan aldri bli helt kvitt synden, og det vil alltid være en dobbelhet eller et paradoks i den kristnes tilværelse. (Ibid)

Etter det Hope sier, må også det indre liv være frigjort av evangeliet. På den ene siden er det viktig å kjenne seg selv og erkjenne sin egen synd og elendighet. En må så få øye på frigjøringen i evangeliet ved å ta blikket bort fra seg selv og ikke lete etter frelsen i eget hjerte, men i det som ligger utenfor en selv, i Kristus. (30) Vi finner da et lite paradoks på dette området, noe som er vanlig i spesielt Luthersk kristendom. På den ene side må en lære å kjenne seg selv og sin egen fordervelighet. En må holde konstant vakt over seg selv og sin

egen tilstand og kreve alt av seg selv. På den andre siden må en lære å kjenne nåden og ta blikket *bort* fra seg selv, *glemme* seg selv, omvendelsen, angeren, bønner, troen, viljen og det vonde hjerte (30) for å bli frigjort i evangeliet.

”Det er to ting ein kristen maa læra upp att og upp att um han skal halda ved aa vera ein kristen. Han maa læra aa kjenna *synd* og *naade*. Han maa læra aa kjenna *seg sjølv*, og han maa læra aa kjenna *Kristus*. Lærer me ikkje aa kjenne *syndi*, *vaar* synd, so er det uraad aa læra aa kjenna *naaden*. Den som vil læra Frelsaren aa kjenna, maa ogso læra aa kjenna *seg sjølv*.” (Hope 1924:96-97)

”Men kva vil det seia aa vaka?(...)aa ha sine augo vende paa *seg sjølv*. Det er aa strida for aa eiga eit godt samvit for Gud og alle menneskje. Det er aa vera streng mot *seg sjølv* og ikkje slaa av paa kravi som Guds ord set til ein kristen.” (Hope 1924:18)

Kristenlivet ser ut til å bevege seg i en vedvarende sirkel som først går inn i selvet til selverkjennelse, så ut fra seg selv og til Guds nåde, og deretter tilbake til seg selv og ut ifra seg selv i en gjentakende prosess som varer ved hele livet. Denne tilbakevendingen bort fra Gud og til selvet er ikke nødvendigvis noen bevisst bevegelse, eller et positivt steg, men det er et resultat av den falne menneskenaturen som stadig gjør at en vender tilbake til seg selv. ”*Utan at me sjølv veit om det, vert me dregne frå Jesus til Johannes, frå Golgata til Sinai.*” (Hope 1924:35) Likevel kreves også en stadig overvåkning over seg selv, egen synd, motivasjoner og hjertetilstand, noe som kanskje er nødvendig for å holde seg på den smale sti, men som også angivelig kan bidra til denne sirkelbevegelsen fra ”Jesus til Johannes” og fra ”Golgata til Sinai”. Blikket må i praksis være vendt både innover til selvet og utover til Gud, selv om det egentlige, eller *rette*, fokuset er å fortape seg i Guds nåde og glemme alt av egne synder og prestasjoner.

På en annen side er det mulig å tolke Hope dithen at fokuset på selvet er en nødvendig del av helliggjørelsesprosessen: Selvet dødes ved stadig å innse at det ikke duger til noe i forholdet til Gud, og denne innsikten oppnår en ved å granske seg selv. Den egenrådige menneskenaturen kan fort bli selvhvedende når den har medgang, og et kritisk blikk på selvet vil kunne moderere og døde kjernen av menneskelig stolthet. ”Blikket” vil i så måte samtidig måtte rette seg mot selvet, Guds krav i loven, og Guds ubetingede frelse. Helliggjørelsen vil så angivelig etterhvert som et kristenliv vokser, i stadig større grad legge vekten på det siste. Fokus på selvet er både en nødvendighet og et onde.

På tross av det noe paradoksale i det, ser det ut til at det er på denne veien helliggjørelsen

ligger, å glemme seg selv, å døde selvet inntil sirkelbevegelsen blir mindre og mindre preget av selvgravitasjon og selvfokusering til den i sin endelige konklusjon (i etterlivet) kan si: ”Jesus er alt” – selvet (i sin syndige, selvhevdende og gjenstridige form) er ute av bildet. (Ibid)

”Men no ser du han paanytt, og du gløymer deg sjølv, fordi Kristus er herleggjord for deg. *Du* har ikkje vorte anleis. Du er den du er, men Kristus har vorte større for deg. Kva gjer det no um det er smaat med *deg*; det er ikkje smaatt med *han*. No er Jesus aaleine nok for deg. Maalet med kristendomen er ikkje aa faa seg sjølv, i eigne augo, til ein helgen. Maalet er aa faa gjort Kristus større for oss. Større og større kjennskap til Kristus, det er løyndomen i all sann helging. Eit uppnya syn paa Kristus umskaper oss etter hans bilæte. *Det slaar aldri feil*. Jesus aaleine er nok.” (Hope 1924:98)

Det hele får et ganske nyevangelisk preg. Målet for helliggjørelsen er i så måte ikke selvet, men Kristus. Syndfrihet og helgenstatus er ikke målet, selv om det kan være en del av følgene. Målet er Kristus og større kjennskap til Kristus, som vil omforme en etter hans bilde.³¹ En kristen kan heller ikke i denne verden oppnå en syndfri tilstand, der vil alltid være synd, og Ånden arbeider alene når han forklarer Kristus. Drar Ånden seg unna, er denne kjennskapen til Kristus umulig, og Gud blir slikt sett den eneste som virker helliggjørelsen. Samtidig kan vi også se et element av Pontoppidans Ordo Salutis i den noe programmatisk framstillingen av kristenlivets tilblivelse og utvikling. Teksten ”Han lyt veksa, eg lyt minka” gjør dette spesielt tydelig, hvor Hope ser på stegene som ligger foran frelsen, i form av en dyp synde og sjelenød, og fortsettelsen av denne kampen mellom synd og nåde i det levende kristenliv.

Guds frelse får en sentral plass i helliggjørelsen ved korset og nåden, men samtidig kan vi se at Gud kan virke på ”andre” måter for å fremme kristenlivet, og mennesket selv kan få en mer aktiv rolle. Her kan en spørre seg om kristenlivets vekst er mer perifer i forhold til helliggjørelsen når den ikke direkte tar med seg kjernen og målet for helliggjørelsen (Kristus alene), men heller mer ”konkret” personlig vokster ved andre virkemidler.³² Er kristenlivets vekst og helliggjørelsen synonyme i alle sine aspekt? Karakteriseres helliggjørelsen som stadig mindre betydning for selvet (noe som i seg selv vil føre til en modning av kristenlivet) i paradokset mellom synd, nåde og forklaringen av Kristus. Hva da med de mer konkrete

---

³¹ Jmf. Hallesby 1938:351ff

³² Jmf. Hallesby 1938:357ff

midler som skaper modning i kristenlivet? Det kan være noe vanskelig å svare på, men defineres helliggjørelsen som helliggjørelse bare det skaper kristelig modning uansett middel får også mennesket selv et bredere virkerom i prosessen. Det ville kanskje også være vanskelig å ikke skulle definere all modning av kristenlivet som helliggjørelse uansett hvilket virkemiddel som brukes. Likevel er det greit å skille noe mellom hovedprosessen og målet i helliggjørelsen som består av paradokset mellom synd/nåde, ”eliminering” av selvet og forklaringen av Kristus, og den mer perifere helliggjørelsen og veksten ved virkemidler som beveger seg mer på utkanten av denne prosessen. Men etter alt å dømme eksisterer det ikke noen ekte eller sann helliggjørelse uten hovedprosessen, kjernen må være til stede og er helt avgjørende for all sann kristelig vekst. (Hope:1924)

De perifere virkemidlene for modningen av kristenlivet har ofte et konkret preg og varierer noe mellom verdslig og åndelig virkelighet og mellom Guds og menneskets virke. I det følgende vil jeg ta for meg de midler som beveger seg på ”utsiden” av hovedprosessen selv om disse også kan ha et nært forhold til den.

Trengsel

Hope:1924 ser ut til å legge vekt på den rollen trengselen spiller for den kristnes modning. Dette begrepet favner ganske vidt, men det vi tenker på her, er verdslige problemer som forvolder enkeltindividet smerte, dvs. tap av ymse slag, fattigdom, forfølgelse osv.; med andre ord ytre omstendigheter som virker negativt inn på den *verdslige* livskvaliteten. Dette kan være midler Gud bruker for å fremme det kristne livet. Slik som synd/nåde paradokset på det indre plan dører selvet eller kjødet, virker dette på det ytre plan og på en annen måte viser menneskets vanmakt. Det hjelper en til å innse hva som er viktig, og til å leve etter det. Det Hope legger mest vekt på er kontrasten mellom den fattige og rike, og rikdommens farer, heller enn fattigdommens velsignelse. (255-260) Hope er da også noe forsiktig og tilbakeholden med å legge for stor vekt på betydningen av kontrasten mellom den fattige og rike, selv om han vedgår at det finnes en slik kontrast. Rikdom dreper trangen til Gud, mens fattigdommen åpner hjertet for Guds rike.(372-375)

Lønnkammeret og det kristne fellesskap

Ettersom neste kapittel vil gå mer inn på lønnkammerets og fellesskapets rolle vil jeg ikke gå så mye inn på det her. Hope gir det personlige Gudsforholdet en veldig sentral rolle, og her blir bibellesning og bønn de tilsynelatende viktigste midler for å vokse i dette forholdet og

komme nærmere Gud. Her har mennesket en aktiv rolle å spille som den ene parten i et gjensidig forhold, og ut fra dette forholdet vokser og modnes kristenlivet.

Arbeid

Som misjonsmann er det naturlig at arbeidet får mye å si for det kristne livet. Samtidig som Hope advarer mot å sovne inn i arbeidsduren så en forsømmer den indre kampen, må den kristne være aktiv og i arbeid, ellers er det noe som ikke stemmer med kristenlivet. Den indre voksteren vil stanse, og en får ikke virkelig kjenne seg selv eller Gud. Som Hope sier, må en være *arbeidsklædd* og *reiseklædd*, aktiv i kristent arbeid, men ikke knyttet til verden. (18-19) Å kunne tale åpent og fritt om troen er veldig viktig. Kristne som er bundet i taushet når det gjelder troen, er så godt som styrt av vonde, målløse ånder. Skal en unngå å bli brukt og styrt av den vonde må en la seg bruke og styre av Gud. (139-141) Det er heller ikke bare kristelig arbeid som er nyttig på denne måten. ”Verdslig” arbeid, da spesielt vanlig kroppsarbeid er nyttig som et ydmykende middel som hjelper en å holde seg jordnær. Den som arbeider blir da heller ikke fristet i samme grad som ”dagdriveren”. (411-412, 99-106) (Ibid)

Sakramentene

Dåpen kunne etter alt å dømme være en positiv faktor for helliggjørelsen. Den kunne være en underliggende trygghet som hjalp en å nå det gjensidige og tillitsfulle forholdet til Gud ved nåden, som er drivkraften bak helliggjørelsen. Den kunne hjelpe med å få blikket bort fra seg selv og til Gud slik at selvet ble mindre og Jesus ble større. Hallesby:1926 heller i den retningen, men Hope ser etter alt å dømme ikke ut til å gi dåpen den rollen den trenger for å kunne ha denne betydningen for det bevisste kristenlivet. Dåpen er ”tilbakelagt”, og Ordet inntar den gjenfødende og livgivende rolle som dåpen hadde for barnet.³³

For Hallesby gjennomtrengte dåpen også hans syn på helliggjørelsen, ettersom det gikk en ubrutt linje fra den Ånd som virket gjenfødselen i dåpen, til den som virket i omvendelsen, og til den som virket i helliggjørelsen i det kristne livet. Den gir aldri en annen hellighet eller høyere åndsmeddelelse enn den som ble gitt i gjenfødselen. Alt er et verk av den samme Ånden som virket gjenfødselen, og står i kontinuitet med det som ble virket i dåpen. Det er Åndens gjerning i mennesket helliggjørelsen hviler på, og framgang i helliggjørelse er Åndens gjerning som trenger mer og mer inn i mennesket ettersom det blir fylt av Ånden og gir Ånden rom til å virke. (Ousland:1982)

---

³³ Jmf. Aarflot 1969:397ff, Aalen:1945, Grane:1970

Hope vil som sagt etter alt å dømme ikke gi dåpen denne rollen i helliggjørelsen. Likevel er det Guds Ånd som er den eneste bevirkeren av helliggjørelsen ved forklaringen av Kristus, og denne forklaringen tar først til ved omvendelsen eller gjenfødselen. Det er ikke noe som tyder på at han regner denne Ånden som annerledes eller ”høyere” enn den som virker gjenfødselen ved dåpen eller ordet. Hope har kanskje ikke tenkt helt i samme baner som Hallesby, eller gitt dåpen den samme betydningen som ham, men likevel ser det ut til å være en klar likhet mellom dem. Hope vektlegger forklaringen av Kristus mer enn Åndens virke, men det er uansett Ånden som virker denne forklaringen. Så selv om Hope ikke klart uttaler seg slik, kunne vi kanskje si at ettersom Ånden trenger dypere inn i mennesket, blir Kristus klarere. Vi ser da også Hope i Hallesbys ord når sistnevnte sier at Kristus som ble født ved gjenfødselen i den troendes hjerte er sentralpunktet for det hellige livs utvikling. Den hellighet som ble gitt ved gjenfødselen er den samme som den hellighet som blir gitt ved helliggjørelsen. (Hope:1924, Hallesby 1938:358ff)

Nattverden kan også etter alt å dømme spille noe av denne rollen i helliggjørelsen, som et tegn på synlig nåde som hjelper med å opprettholde håpet og troen til Gud. Dette ser ut til å være noe av den rollen nattverden spiller for Hope, selv om huspostillen ikke har så mye å si om emnet. I ”Den nye pakt i blodet mitt” (159) legger Hope vekt på den *velsignelse* nattverden bringer og nattverden som et samlende middel for sanne kristne som en adskillelse fra falsk kristendom og det verdslige. Nattverdets velsignelse kan hjelpe med opprettholdelsen og veksten av kristenlivet, selv om det er andre ting Hope vektlegger mer enn akkurat dette aspektet.

Nattverden blir også sett på som et annet aspekt av Ordet; nattverden er Ordet som kommer til menigheten i formen av ”dugg”. (164-165) Ordet spiller da også en opplagt rolle i veksten av kristenlivet, både som en formidler av Guds vilje som en rettleiding for livet og troen, og som en formidler av Guds nåde og velvilje mot det syndige mennesket.³⁴ (Hope:1924)

Svakhet og strid

Ellers er svakhet og strid sentralt for det kristne livet; den som som er påført utenifra, og den som kommer innenifra. Dette kan ligge nært opp til hovedprosessen med synd/nåde paradokset og det som allerede er sagt om trengsel, men den menneskelige svakheten kan også være noe mer generell. Den indre svakheten er preget av kjødet og kjødets allianse med

---

³⁴ Jmf. Grane:1970, Aarflot 1969:401ff, Hallesby 1938:438ff

ytre krefter: Satan og verden. Det levende og modne kristenliv må ligge i konstant strid mot disse tre kreftene. Poenget med helliggjørelsen er som sagt ikke å gjøre seg selv til en helgen, og målet er heller ikke en tro uten tvil og vanmakt, for det er ikke mulig å oppnå før helliggjørelsen er fullendet og kjødet er død. Likevel skal en ligge i konstant strid med dem for å bevare, og vokse i, et levende kristenliv. Tvil, svakhet og vanmakt er dermed et tegn på en sunn og stridende kristendom som kjemper mot selvet, Satan og verden. En kristendom som ikke er grunnnet i svakhet og strid, er mest sannsynlig falsk. Slutten er der ingen vekst og velsignelse. Det overmodige, lette, og "eksklusivt" kraftfulle kristenliv har i beste fall stagnert.³⁵ (124-125, 206-211)

Dermed er det ikke sagt at svakhet er hele siden av saken. Det er konstante paradoks i det kristne livet mellom styrke og svakhet. Det ene finner en hos seg selv, og det andre finner en hos Gud. Striden mellom paradoksene er det kristne livet i vekst. (Ibid)

"Eg veit her er dei som trur og lærer at denne striden, desse taarer og motsetningar skal ta ende i eit kristenliv her i verdi. Dei trur at eit slikt kristenliv er ufritt, det er utslag av ein kristendom som fører til Sinai, det er eit liv utan aandskraft og aandsdaap. Nei, dette som ovanfor er skildra, er ikkje ein ufri og aandsfattig kristendom. Det er den beste og mest frigjorte kristendom. Det er eit friskt kristenliv i strid, i sigrande strid, det er eit liv i framsteg, i vokster. Det er ein mann eller ei kvinna paa heimferd gjennom fiende-land." (Hope 1924:93)

Helliggjørelsen fører ikke til et enklere liv, men ut i svakhet og strid. På den ene siden ligger mennesket "bundet" i striden slik at dette kristenlivet kan se ut til å mangle den kraft og vokster som helliggjørelsen skal virke. Utviklingen i disse kristne kan se ut til å ha stoppet opp ved loven og seg selv og er framdeles ikke blitt frigjorte i evangeliet. Likevel sier Hope dette er den beste og mest frigjorte kristendom, som slettes ikke er ufri eller åndsfattig. Poenget er at frigjørelsen alltid ligger *utenfor* selvet. I selvet kan det være strid og ufred, men i frelsen *i Kristus* har en åndskraft og styrken som trenges til vokster. "Hovedprosessen" kommer fram igjen, der selvet skal stadig bli mindre og kjennskapen til Kristus stadig større. Drivkraften kommer utenifra. Selvets rolle blir å fortsette striden mot det tredelte onde og ta ibruk de virkemidlene Gud har gitt til kjenne for å kunne fortsette kampen og ikke gi opp.

---

³⁵ Jmf. Brandtzæg:1973, Hallesby 1938:358

(125)

Lekmannskretser advarer ofte mot et kristenliv som ikke er i strid og kjenner på anfektelse. Når en bare har fred og syntes alt er i orden, og en har det godt med Gud, men ikke har uro i sjelen, er det fare på ferde. Anfektelser viser at det framdeles er liv og vokster i kristenlivet. Det viser at den er under angrep som et fremmedelement kringsatt av fiender. Når striden stilner, har fienden avsluttet angrepet fordi målet dens er nådd. Da kan en fortsette i kristent arbeid og med en rutinemessig ytre kristendom som er død og uten vekst. Etter alt å dømme er Hope i samsvar med denne linjen. Det må forekomme anfektelser fra og strid mot kreftene som ikke vil det kristne livet vel. Sluttes de ytre trengslene, vil de indre trengslene bare bli større. Hope mener derfor at kristne i dag er like så vel i trengsler som kristne på Neros tid, bare at trengslene for oss oftest er av en indre karakter. (404-407)

Stridens krigsfelt er menneskehjertet, som vi kan anta er det samme som sinnet. Hjertet er Guds helligdom, og det er utifra hjertet Gud virker og sender ut kraft til kristenlivet. Derfor gjelder det mer enn noe annet å holde hjertet rensert for det verdslige og bevare det for Gud.

”I denne heilagdomen skal berre Gud bu. *Der* skal ein aldri driva forretning og opna bank. (...) *Der* skal Gud og du liva ihop med laast dør for alt og alle. *Der* skal me i livsens høgste meining vera heilage.” (Hope 1924:406)

Om det verdslige sniker seg inn i hjertet har den ”øydande styggedomen” (406) kommet inn i helligdommen noe som har et negativt utslag på kristenlivet. Da blir Ordet, nåden og Gud drevet ut av hjertet, og alt som er igjen av kristenlivet er et ytre skall. Veksten og livet vil dø.

Jeg tror ikke Hope mener den minste tilgangen til hjertet for verden er kristenlivets død; også på dette området vil angivelig kristenlivet svinge slik at striden noen ganger går bra og andre ganger dårligere. Kristne har heller aldri vært så plaget av denne faren som i de moderne tider. Men får verden eller den ”øydande styggedomen” fortrenge Gud i hjertet, vil en miste Gudslivet. Hjertet er da også spesielt sårbart som kjernen i kristenlivet og helligdommen for Gud, og det ser ut til at det minste tap på dette området kan få katastrofale konsekvenser. Den kristne må da vokte hjertet og våke så en ikke slipper verden inn. Fra denne vinkelen får den kristne en viktig rolle i å opprettholde og bevare framgangen i kristenlivet. (406-407)

I samme åndedrag som han sier *Vak, be og tru!*, formaner Hope:1924 til å bevare en god samvittighet ovenfor Gud og alle mennesker og å sette høye krav til seg selv. (407) Hovedmålet for helligjørelsen er som sagt større kjennskap til Kristus og mindre fokusering

på selvet. Samtidig gir også Hope innsikt i hva som kan være ytre tegn på helliggjørelsens innvirkning i kristenlivet. Hensikten med helliggjørelsen er kanskje ikke å gjøre kristne til helgener, men det eksisterer uansett en implisitt forventning om at kristenlivet skal vokse også i fromhet som en konsekvens av helliggjørelsen. Kristenlivts vekst fører til ytre og indre konsekvenser. Det Hope ser ut til å regne som den ”sideordnede” effekten av helliggjørelsen, er at mennesket bevarer en uskadet samvittighet ovenfor Gud og mennesker. Hva som ligger i det, er angivelig å ikke synde mot Guds vilje slik den blir tegnet og tolket utfra Bibelen, og ikke forvolde nesten noe vondt. Det ser mer ut til å skulle hindre en å forvolde det negative mot andre enn formanende til å gjøre det positive, noe som ser ut til å være ganske gjennomgående i huspostillen. Det gjelder i alle fall på det menneskelige området. I forhold til det åndelige liv skal en være meget var ovenfor nesten, ved å støtte det åndelige livet og ikke føre nesten til fall. (84)

Et modent kristent menneske vil kreve alt av seg selv, og dømme selvet hardt ved det minste feilsteg. Det vil være ”livredd” for at noe vondt skal komme mellom selvet og Gud eller andre mennesker. Det vil frykte for samvittigheten og for gudslivet. Dette er å våke. Skulle så formodentlig samvittigheten bli skadet og sittende fast i det uoppgjorte, skjer det noe som kanskje kan betegnes som en reversibel helliggjørelse som dreper kraften og kristenlivet. Gleden, Alvoret og det gudelige sinn blir erstattet med tomhet og verdslighet. Med det følger selvgodhet og tillit til fornuften så en blir blind for egne synder, men heller ser det andre gjør galt. Det skjer en forskyvning i forhold til hva fokuset er rettet mot. I helliggjørelsen er et kritisk blikk rettet mot selvet. En har fokuset rettet mot Gud for kraft og oppreisning og mot nesten i overbærenhet. Gud skal få stadig større plass, mens selvet skal bli mindre. I den ”reversible helliggjørelsen” blir et kritisk blikk rettet mot nesten. Man har overbærenhet for selvet, og Gud spiller en sekundær rolle som et middel for selvet. Den sanne helliggjørelsen vil dermed føre med seg en hard selvdom, og en stor grad av overbærenhet for andres feil og synder. Samtidig skal Gud være alt for mennesket og bli stadig større og mer avgjørende for den enkelte. (80-81)

Den mer positive og aktive rollen i forhold til medmennesker blir som sagt ikke betydelig vektlagt, vekten ligger heller på at en skal unngå det negative. Medmennesket ser ikke alltid ut til å bli viet betydelig oppmerksomhet utover advarsler mot å rette noe av det dømmende blikket mot andre. Uansett er Hope opptatt av at en ønsker det beste i åndelig forstand for sin neste og at en handler deretter. Verdslig lidelse og trengsler av diverse slag kan være måter Gud virker på for å fremme helliggjørelsen for den kristne, eller vekke det verdslige

mennesket til omvendelse. Vekt på å lindre verdslig lidelse som en oppgave for det modnende kristenliv, ser dermed ikke ut til å være en logisk slutning å følge for Hope, fordi lidelsen spiller en viktig rolle. Det er ikke med det sagt at en ikke skal være oppmerksom på medmenneskets lidelse, men det ser ikke ut til å ligge betydelig vekt på å lindre den om ikke den er av åndelig art. Samtidig advarer også Hope i ”Guds velsigning” (142) både mot verdslighet som dreper det åndelige og overåndelighet som ikke har noe omsorg for det verdslige, men han ser her ut til å tale mer om å ta omsorg for legemet enn nødvendigvis å lindre verdslig lidelse.

Den aller viktigste virkningen av helliggjørelsen er *kjærligheten*. Samtidig er kjærligheten nærmest et sekundært mål i seg selv, eller en del av det målet i hovedprosessen som fremmer relasjonen med Gud. Kjærligheten er m.a.o. en sentral del av kristenlivets vekst som en ikke kan være foruten. Den er oppsummeringen av Guds egenskaper og kilden for alle kristelige dyder.

”All sann kristeleg vokster er igrunnen framgang i kjærleik. Av kjærleiken spring alle dei kristne dygder ut. Som soli varmar meir og meir etter kvart som ho stig, soleis elskar ein kristen sterkare og djupare dess meir han veks i naade.(...) Anger, umvending, tru, bøn, og gode gjerningar er ikkje kristendom.(...) Kristendom er kjærleik!” (Hope 1924:237-238)

”Um vaar kristendom let seg mæla eller vega, so vilde me faa vita at han var tung eller lett, sterk eller veik, alt etter som me elska mykje eller lite.” (Hope 1924:238)

Kjærligheten er målestokken for helliggjørelsen, og målet for helliggjørelsen, likesom Kristus er målet for helliggjørelsen. Kristus og kjærligheten blir da begge framstilt som mål for troen. Samtidig kan vi også si at nesten blir et mål for helliggjørelsen som dem denne kjærligheten skal få rette seg mot. Slik sett blir også nesten ”inkludert” i helliggjørelsens mål.

Vi ser at helliggjørelsen kan være noe uhandgripelig hos Hope. Den har en kjerne som ligger i det paradoksale skjæringspunktet mellom menneskets syndige natur og Guds uforskyldte nåde. Slik som menneskets og Guds vilje kan støte sammen i rettferdiggjørelsen, kan målet og utviklingen av helliggjørelsen vise til det samme. På en side er Gud den eneste som kan bevirke helliggjørelsen. På den andre siden har mennesket selv en noe sentral rolle i opprettholdelsen og også bevirkingen av prosessen. I rettferdiggjørelsen hadde mennesket en mer negativ rolle som kunne stå imot frelsen heller enn tilegne seg den.

I helliggjørelsen ser mennesket ut til å kunne spille en mer positiv rolle i prosessen, gjennom de perifere virkemidlene, selv om kjernen er reservert for Gud alene. Målet er uansett, ettersom jeg har forstått Hope, ikke mennesket i seg selv, men Gud (og nesten). Selvets økende fromhet og syndfrihet vil være mer bivirkninger som vokser utav selve hovedpoenget som er en mer og mer perifer rolle for selvet og en stadig større kjennskap til Kristus. Kristus skal bli herliggjort, ikke mennesket selv, likevel vokser og modner kristenlivet som et resultat av en stadig nærere relasjon med Gud, og den største frukten av denne veksten er kjærligheten.

Rettferdiggjørelsen og helliggjørelsen henger da tett sammen ettersom de er begge grunnet i Guds frelse på en intim måte, og begge har noe av det samme siktemål i etableringen og utdypingen av relasjonen til Gud. Helliggjørelsen er en "fortsettelse" av den Ånd og den hellighet som ble gitt ved gjenfødselen. De kan ikke eksistere isolert fra hverandre.

Eg har visst aldri vore ein sann kristen? Var eg verkeleg vakt? Var eg rett umvend? Har mi tru vore livande? Det eg har søkt aa gjera i Guds rike, har eg gjort det fordi Kristi kjærleik tvinga meg? Svaret paa alle desse store spursmaal leitar du etter i di livs-bok, den du no les i, og svaret er nei.(...)Den som har upplivt meir eller mindre av dette, han er i skule hjaa frelsaren.(...)Han sit i slike tider ved eksamens-bordet i Guds rike og skal flyttast upp i ein høgre klasse. Det vil seia: først inn i eit større kjennskap til seg sjølv, og so etterpaa sjaa frelsaren klarare og større. Dette er vegen upp til Tabor, der me faar sjaa Jesus herleggjord for vaare augo. Og vegen til denne fjelltoppen gaar gjennom den djupe dalen. (Hope 1924:96)

Men so veit me ogso at sollyset gøymer i seg mange fargar. Skal soli kunna gjera det ho er sett til av skaparen, maa sollyset løysast upp, so det kan faa verka paa skapningen med heile sitt innhald(...) I dette kristne arbeidslivet, i storm og strid, naar livsens tunge trykk sliper oss til ei prisma som lyset fraa Gud kan brytast i – i alt dette stigg den inste grunn i kristendomen fram gjennom eit menneskje. (Hope 1924:315)

4.3 Felleskapets rolle og det personlige gudsforhold

I helliggjørelsen er forholdet til Gud av stor betydning for hvordan helliggjørelsen arter seg. Det er dette forholdet som er kjernen i det kristne livet. Det kreves et *personlig* gudsforhold for at troen og helliggjørelsen ikke bare skal være et tomt skall. Hvordan arter utøvelsen av dette forholdet seg mer konkret? I en *personlig* hengivelse til Gud, ved bønn og ved

bibellesning. En ytre, mer uttalt hengivelse er også viktig, men den personlige hengivelsen har angivelig mer å si for det personlige gudsforholdet; hjerteforholdet med Gud må være til stede for å uttrykke seg sannferdig i det ytre.³⁶

For Hope:1924 er "løynrommet" arenaen for denne personlige hengivelsen, hvor kommunikasjon mellom Gud og individet skjer gjennom bønn og Guds Ord. Hope bruker uttrykket "En bedende ånd" (221ff) når han omtaler det livgivende og opprettholdende bønneforholdet til en kristen. I tillegg til det nevner han offentlig bønn og bønn i *løynrom*. Disse to underbygger det personlige forholdet til Gud, som må ligge til grunn før det offentlige aspektet kan uttrykke seg på en rett og sann måte.

"Um ikkje husandakt og elles all offentlig bøn, ogso paa bønemøte, er underbygd av bøn i løynrom og ei bedande aand, so er me komne på skraaplanet" (Hope 1924:221)

Det personlige aspektet av bønner ser ut til å få den viktigste rollen, samtidig som det er klart at den får ytre virkninger. Bønn i løynrom og den bedende ånd henger nært sammen. Den bedende ånden sitter i hjertet og beskytter det indre kristenlivet mot verdslighet som "murane kring Jerusalem", og blir så godt som sammenstilt med den personlige bønner. Den bedende ånden er et *personlig* anliggende som har sitt hovedvirke i det indre livet, og syner seg så senere i det ytre. Den indre bønner får en slik viktig posisjon i kristenlivet at den nærmest ser ut til å være den eneste typen som virkelig er nødvendig for å bevare det kristne livet.

"Den som eig denne indre bøn, han skal aldri missa sin *bønnetrong* og aldri koma bort fraa Gud" (Hope 1924:222)

Den offentlige bønner får ikke noe slikt løfte knyttet opp til seg. Den ser i det gitte tekststykket ut til å heller bli satt i negativ kontrast til det livgivende og opprettholdende indre bønnelivet, som en arena for hyklere som bare setter fram en ytre fasade. Det virker tydelig gjennom huspostillen i flere henseende at det indre og rette gudsforholdet er av en mer grunnleggende og viktig karakter, mens det ytre kristenlivet heller er gjenstand for advarsler fordi det kan være henfallent til hykleri ved et korrumpert hjerte. Den "første Kjærligheten" i det personlige forholdet til Gud kan mistes, mens den ytre praktiseringen av troen kan fortsette tilsynelatende uanfektet. (241-242)

Likevel er det klart utifra andre tekster at offentlig bønn og den ytre praktiseringen av troen er viktig for Hope. Er den ikke tilstede er det likeledes noe galt med kristenlivet. Den som vegrer

---

³⁶ Jmf. Aarflot 1969:415ff

seg for å praktisere troen i offentlighet, dvs. tale, be og synge om Gud, har blitt lagt under målløse ånder så vedkommende tier. (139) Samtidig er også vegring for å åpent praktisere sin tro et symptom på en *indre* mangel i gudslivet, et tegn på hvilke krefter som styrer i menneskehjertet. Det indre forholdet til Gud er basisen for den rette ytre praktiseringen av troen i fellesskapet, og det ytre uttrykket av troen i fellesskapet kan være en indikasjon på hvordan det står til med det indre gudslivet. Det er dermed et avhengighetsforhold mellom det indre og ytre, eller det personlige og offentlige trosuttrykk. De er to sider av kristenlivet som ikke kan skilles.³⁷

I "Burt fraa folkehopen" (320) ser Hope mer på Ordets rolle i opprettelsen, opprettholdelsen, og utviklingen, av det personlige Gudsforholdet. Ordet kan i teksten se ut til å innta en sekundær rolle i forhold til det mer mystiske og følelsesmessige preget, men det er klart at Guds tale og oppdragelse er den sentrale aktøren i teksten.

Mesteparten av teksten retter seg mot den ikke-kristne, eller den uvakte kristne, som for såvidt er det samme. Den uvakte "kristne" kan ha et slags forhold til kristendommen, men uten at forholdet har liv i seg. Dette mennesket lever i lettsindighet uten å akte på troen. Det er da Gud kan ta dette mennesket ut fra folkehopen, ved sykdom eller andre midler. Når dette er skjedd og bråket fra omverdenen har lagt seg, får det utsatte individet tid til å tenke og kommer i anfektelser og sjelenød. I en slik situasjon er veien kort til en omvendelse, fordi ørene er blitt åpnet og veien åpnet for sjelens frelse ved ordet om nåde og tilgivelse. Den prosessen som forekommer, ser ut til å utfolde seg i det personlige forholdet mellom Gud og individet hvor resten av verden er stengt ute. Likevel er det sannsynlig at Hope har tenkt at fellesskapet har en formidlende rolle som meddeler av Guds ord til individet. Hope snakker f.eks. om ord som blir lagt ned i sjelen, og bringer så fram en god mor som en formidler av dette ordet. Samtidig får tiden i enerom med Gud en effekt på kristenlivet som peker utover mot fellesskapet. Hope påpeker tungen som blir løst til å tale om åndelige ting der en tidligere unngikk slik tale, noe som vil ha en klar nytteverdi for fellesskapet. En får igjen et inntrykk av at "retningen" for kristenlivet beveger seg fra det personlige til det offentlige, eller fra individet til fellesskapet. Det rette kristenliv og levende gudsforhold har avgjørende betydning for den kristnes deltakelse i fellesskapet. Det falske kristenlivet, som ikke bygger på et personlig gudsforhold vil ikke ha samme nytten for fellesskapet, og kan kanskje også ødelegge der det skulle oppbygge. (Ibid)

---

³⁷ Jmf. Tjørhom:1999

Samtidig legger teksten fram et syn på den positive og vekstfremmende rollen en slags isolasjon kan ha for *den kristne*, altså den som allerede er rett omvendt.

Det som er godt for det kristne mennesket som er heldig å bli tatt ut av folkehopen, er at det blir spart for verdslig påvirkning og meningsmylderet i verden som lett kan forvirre og skade den kristne. Angivelig vil den kristne også kunne bli spart for meningsmylderet som kan finnes i den kristne menigheten, men det virker tvilsomt at Hope tenker at en separering fra det kristne fellesskapet er en positiv eller ønskelig situasjon.

I enerom får Gud monopol til å påvirke den kristnes og den ikke-kristnes tanke og utvikling, uten noen innblanding utenifra. Det som kommer utenifra, fra verden, kan forkludre sannheten og klarheten i Guds ord. Guds tale, eller visdom som Hope sier, blir klarest når mennesket er alene med Gud. Hva legger Hope i begrepet ”Guds visdom”? Hope nevner ikke spesifikt hva han legger i det, men jeg ville tro det har en sammenheng med det å ”vokse i nåde og kjennskap til Kristus”. Den ikke-kristne som ble ”tatt ut av folkehopen”, ble ført til omvendelse da han lærte å kjenne nåden og tilgivelsen som var formidlet gjennom Guds tale, eller Ordet. Den visdom som den kristne ifølge Hope ser klarest i det nære samfunnet med Gud, er kanskje på samme måte bundet opp mot dette. Det vil da være sentralt for helliggjørelsen og dens utvikling. Det er alene med Gud, når andre forstyrrelser blir lukket ute, at det nære gudsforholdet kan få vokse, og en kan nå en høyere innsikt i Guds visdom.

”Verdens frelsar opnar øyra og munn paa sine beste vitne utanfor folkehopen. Der Guds finger *aaleine* rører ved eit menneskje, der fatar ein Guds visdom klaarast, og der vert tunga best dana til sannings-tale. Der ligg Guds beste universitet den dag idag.” (Hope 1924:324)

Samtidig er det heller ingen tvil om at den som er tatt ut, blir sendt inn igjen. For den som er i Guds universitet, er det fellesskapet og verden, som er målet for utdannelsen.

”Fylg so den lange rekkja av menn som ned gjennom tidende høyrde Guds røyst og fekk tunga løyst til aa vitna for sanninga med mod og mynd. Dei vart alle tekne avsides fraa folket.” (Hope 1924:324)

Samtidig kan vi se at Hope bærer noe preg av å leve i en annen tid da det å bli ”tatt ut av folkehopen” kunne ha en noe annen betydning enn det en slik situasjon ville ha for oss som lever i dagens samfunn. I dag ville påvirkningen fra samfunnet i de fleste tilfeller komme fra folkehopen gjennom massemediene. Å skulle stenge påvirkningen ute kunne bli ganske så vanskelig uten å gå i kloster. En kan da spørre seg hvordan det står til med

lønnkammerdannelsen, når stillheten til å tenke og reflektere blir betydelig svekket, ettersom ”lønnkammeret” blir innvandert av samfunnet.

Hope regner da også med at fristelse og åndskamp vil følge med den kristne uansett hvor en befinner seg. (124) Også på Hope sin tid kunne det forekomme en tåkelegging av Guds visdom som kommer innenifra mennesket selv, slik at tankelivet er et hinder for å oppnå klarhet. Det kan skje enten ved at det fyller seg med andre ting enn det som er til nytte for gudsforholdet, eller ved ”feiltolkninger” og misoppfatninger av Guds vilje gjennom en sammenblanding av egne tanker og meninger med Guds vilje. Her kunne en si at Den Hellige Ånd vil forhindre feiltolkninger og rettlede til klarhet i Guds visdom. Hopes poeng er da også at klarheten i Guds visdom er dypest nettopp i det personlige gudsforholdet.

Her er det greit å skille mellom fordypningen av kjennskapen til Guds nåde, og det å forholde seg til dogme og læresetninger. Ettersom jeg forstår Hope vil det være kjennskapen til Guds nåde som vil være ”pensum” i lønnkammeret; meningen hans er etter alt å dømme *ikke* at en på egen hånd, med Guds ledelse, kan trekke egne slutninger i dogmespørsmål. Det ville klart gått imot Luther og hans motstand mot svermeri. I svermeriet kan alle komme fram til forskjellige konklusjoner i trosspørsmål basert på subjektive åndsopplevelser. Hope vil ganske sikkert ikke ønske å oppfordre til noen subjektiv relativisme i lærespørsmål. Opplæring og oppdragelse til et rett kristenliv i sin ytre form, dvs. den lutherske lære med tilhørende dogmer, vil Hope tildele det kristne fellesskapet, eller som vi allerede har sett, foreldre, lærere og andre myndighetspersoner. Den indre oppdragelsen som kretser rundt den sanne omvendelse, og en personlig vokster i forholdet til Gud ved nåden, som er nært knyttet til helliggjørelsen, ser Hope derimot ut til å forskyve noe mer til det personlige, ”eksklusive” samfunnet mellom Gud og enkeltindividet. Det ytre og det indre, offentlige og personlige vil uansett måtte opptre i et symbiotisk forhold til hverandre som gjør den ene delen avhengig av den andre. Fellesskapet som formidler nådemidlene og ordet er avgjørende for det kristne livet, og for helliggjørelsen.³⁸

Vi har sett hvordan det personlige samfunnet med Gud går utover seg selv og virker inn på og former fellesskapet. Likevel bærer Huspostillen preg av et individfokus hvor hovedvekten ser ut til å ligge gjennomgående på det personlige i kristenlivet, heller enn på fellesskapet. Den legger vekt på den personlige opplevelsen av åndskval og syndenød, den personlige tilegnelsen av frelsen, den personlige omvendelsen og omvendelsesopplevelse, de personlige

---

³⁸ Jmf. Hallesby 1938:371ff

åndelige erfaringer, den enkelte kristnes strid, og det personlige samfunnet mellom Gud og enkeltmennesket. Det personlige preget blir ofte forsterket ved den psykologisk-pregede, individrettede retorikken som ofte forekommer. Med tanke på at huspostillens siktemål er den enkeltes frelse ved vekkelsesforkynnelsen, er det naturlig at Gud og individet får den mest prominente rollen.³⁹ Samtidig er det ytre engasjementet og et omsorgsfullt, kjærlighetsbasert forhold til fellesskapet en viktig ”målestokk” for hvordan det står til med det personlige forholdet til Gud. Det er avgjørende for å kunne uttrykke den levende kristne troen. Felleskapet er viktig som formidler av sunn kristen lære, og formidler av sakramentene og ordet. (Ibid)

---

³⁹ Jmf. Hope:1923

5.0 Oppsummering og konklusjon

I det følgende vil jeg gi en oppsummering av det vi har vært gjennom.

I hoveddelens første emne, så vi på dåpens og viljens rolle i frelestilegnelsen. Her gjorde jeg et forsøk på å gjøre rede for dåpen og viljens respektive plass ut i fra hvordan Hope tenker seg sammenhengen mellom de to i tilegnelsen av frelsen. Hvordan han stiller seg her, har mye å si for helliggjørelsen. Rettferdiggjørelsen legger grunnlaget for, og signaliserer det nye livets begynnelse med helliggjørelsen som mål, og dåpen og viljens rolle har betydning for helliggjørelsens grunnlag og videre utvikling.

Hvordan Hope stiller seg her, gir også innsikt i hvilke tradisjoner han står i.

Vi har sett at Hope stiller seg i tradisjonene fra vekkelseskristendommen og Pontoppidan, noe som gir dåpen en noe mer perifer rolle enn hans samtidige Hallesby, som stiller seg mellom oppdragelses- og vekkelseskristendommens dåpssyn. Hope ser med andre ord ut til å regne dåpen som gjenfødelsesmiddelet for barnet, og Ordet som gjenfødelsesmiddelet for den voksne, i samsvar med det pontoppidanske synet. Dette innskrenker dåpens rolle for det voksne liv, og potensialet for at den spiller noen omfattende rolle i helliggjørelsen.

Den rollen viljen spiller i frelestilegnelsen, er ganske sammensatt. Frelsen er på den ene side Guds suverene handling som det ikke skal rokkes ved. Det er Gud som virker alt fra anger og vekkelse til omvendelse, menneskets valg blir understreket mer som en "negativ" utøvelse av viljen ved at det kan unndra seg Guds frelse, men det har ikke makt til å tilegne seg den på egen hånd. Vi ser også at det gjennom huspostillen i de mer vekkelsespregede tekstene stadig blir manet til valg, noe som kan framstå som en mer positiv rolle for viljen. En annen tradisjon Hope står i, nyevangelismen, kan på noen områder se ut til å stå noe i kontrast til tradisjonen fra Pontoppidan og hans Ordo Salutis. Her bærer Hope preg av å stå mellom disse tradisjonene. Noen tekster ser ut til å bygge på en Ordo Salutis tenkning, hvor det er gitte trinn som leder fram mot frelsen. Andre tekster har mer nyevangelisk preg med "kom som du er" som grunntanke, hvor en frelse som følger ulike trinn ikke har samme overordnede rolle. Dermed er det ikke så rart at frelestilegnelsen hos Hope kan framstå som noe omskiftende. De nyevangeliske tekstene gjør frelsen nærmere og mer "oppnåelig", Ordo Salutis gir mer distanse mellom mennesket og frelsen ved å tale om en programmatisk bearbeidelse av menneskesjelen som må skje før omvendelsen kan ta til. Begge disse tradisjonene er til stede i huspostillen.

I hoveddelens andre emne, så vi på Helliggjørselsens utvikling i det enkelte kristenliv. Her ble det klart at helliggjørelsen hos Hope framstår med flere aspekter. Kjernen i helliggjørelsen består ikke først og fremst i en økende fromhetsgrad, men et nærere forhold og mer og mer kjennskap til Kristus. I denne prosessen blir forkuseringen på selvet og egen fromhet stadig mindre, og Kristus blir større. Likevel frambringer denne dypere kjennskapen til Kristus og minkende syn for egen fromhet og prestasjon, nærsagt en "bivirkning" av helliggjørelsen i form av fromhet og gode gjerninger. Målet for helliggjørelsen er uansett Kristus selv, og ikke først og fremst egen utvikling som "from kristen". Samtidig ser vi også et annet mål for helliggjørelsen i kjærligheten. Kjærligheten er kristendommens kjerne, og det all sann helliggjørelse vokser opp mot. Kristus og kjærligheten blir da i praksis sammenstilt med hverandre. I tillegg til kjernen i helliggjørelsen, som jeg har kalt "hovedprosessen" har jeg kalt den mer konkrete kristne veksten i fromhet og gode gjerninger for perifer helliggjørelse. Dette blir da en "bivirkning" av hovedprosessen.

I helliggjørelsen er det flere virkemidler som kan taes i bruk for å hjelpe hovedprosessen i helliggjørelsen, eller den "perifere" helliggjørelsen. Hovedprosessen er det Gud alene som virker, selv om menneskets vilje, som i rettfærdiggjørelsen, kan få en negativ rolle å spille ved å unndra seg og stå imot Gud. Mennesket kan også, som ved omvendelsen, aktivt velge å eksponere seg for Guds ord i større eller mindre grad og slik på sett og vis være ansvarlig for utfallet. Enkelte virkemidler bruker Gud alene, slik som å utsette den kristne for trengsel, svakhet og strid. Andre bygger opp under forholdet mellom Gud og den kristne, ved bønn, bibel, brorskap og sakrament. I tillegg ser den kristne ut til å kunne være mer aktivt med i den perifere prosessen ved å arbeide og tjene i Guds rike. Dåpen kunne her potensielt få mye å si for å fremme helliggjørelsen, men det pontoppidanske dåpssynet ser ikke ut til å gi dåpen det spillerommet det trenger for den voksne, slik som Hallesby gir det, til at det kan få noen spesiell rolle for helliggjørelsen.

Helliggjørelsen er først og fremst fokusert på forholdet mellom Gud og individet. Å gjøre godt mot andre blir igjen en bivirkning av det som er helliggjørelsens hovedprosess. Gjennomgående i det hele er det at det er Gud og Guds gjerning som oppretter helliggjørelsen, virker helliggjørelsen og er målet for helliggjørelsen. Det som ofte kan regnes som helliggjørelse i kristne sammenhenger, en slags økende grad av kristelig fromhet og kraft, er bivirkninger av denne prosessen, hvor Gud blir større og selvet blir mindre. Likevel ser vi at kjærligheten er et mål for helliggjørelsen i likhet med Kristus, noe som får sitt

uttrykk i praksis i forholdet til nesten. Dette gir på sett og vis et tredje mål i nesten, som om Kristus og kjærligheten som hovedmål, "inkluderer" nesten som et mål i seg selv for kjærlighetens utfoldelse.

I hoveddelens tredje emne så vi på Fellesskapets rolle og det personlige Gudsforhold. Her så vi hvordan det personlige Gudsforholdet dannet grunnlaget for den kristnes aktivitet i fellesskapet. Samtidig som fellesskapet og det personlige hører nært sammen, hvor den ene ikke kan ekistere uten den andre, så ser det personlige gudsforholdet ut til å ha en slags "førsteprioritet" som det som får det "ytre kristenliv" og fellesskapet til å fungere slik det skal. I huspostillen ser det også ut til å være noe kontrast mellom behandlingen av de to, hvor fellesskapet er gjenstand for flere advarsler mot hykleri og øyentjeneste. Det personlige Gudsforholdet har ikke samme grad av advarsler knyttet opp mot seg, men kan heller ser ut til å tildels bli gitt en overordnet rolle. Hope vil ganske sikkert ikke ønske å gi fellesskapet en underordnet rolle, men "i praksis" spør det om ikke det personlige Gudsforholdet blir prioritert. I helliggjørelsen er begge aspektene av troen viktige og komplementerende. Det personlige Gudsforhold som livslinjen til Gud, er kilden og "hovedmålet" for helliggjørelsen. Fellesskapet nærer og oppbygger denne hovedprosessen, og er stedet hvor helliggjørelsens "bivirkninger" og kjærligheten får sitt uttrykk. Kjærligheten er som sagt nærmest et "andre mål" for helliggjørelsen, noe som også kan sees dithen at fellesskapet blir et slags mål for helliggjørelsen som et uttrykk for kjærlighetens mål.

Som vi har sett i arbeidet med denne oppgaven, er helliggjørelsen hos Hope et omfattende og sammensatt tema, som har en avgjørende og meget sentral rolle å spille i det kristne liv. Den er fundamentalt viktig for Gudsforholdet, og for det kristne fellesskapet.

Hovedordet er "vekst". Uten vekst og utvikling er det stagnasjon og overhengende fare for åndelig død. Veksten trenger likevel ikke å få sitt uttrykk i større åndskraft, fromhet, styrke og seier. Hope sier det motsatte. Det er det "svake" og stridende kristenliv i kamp og anfektelse som er et kristenliv i vekst. Den eneste konkrete veksten helliggjørelsen egentlig ser ut til å kreve, annet enn en dypere kjennskap til Kristus, er en vekst i kjærlighet, som er målestokken for hvor langt den kristne er kommet på veien. Vekst i kjærlighet kommer så til uttrykk på alle områder av livet, og bærer frukt i det hverdagslige. Ut av kjærligheten springer de andre kristne dydene ut. Det er da ikke selvet som i egentlig forstand er målet for helliggjørelsen, men Kristus, og som en "forlengelse" av det gjennom kjærlighet, nesten.

6.0 Litteratur:

- Aalen, Leiv 1945 *Dåpen og barnet* Lutherstiftelsen
- Aarflot, Andreas 1969 *Tro og Lydighet* Universitetsforlaget
- Brandtzæg, Johannes 1973 *Helligjørelsen* Lunde
- Grane, Leif 1970 *Confessio Augustana* Gyldendal
- Hallesby, Ole 1926 *Oppdragelseskristendom og Vækkelseskristendom* Lutherstiftelsens Forlag
- Hallesby, Ole 1925 *Den kristelige troslære bind I* Lutherstiftelsens Forlag
- Hallesby, Ole 1938 *Den kristelige troslære bind II* Lutherstiftelsens Forlag
- Hagen Ingar 1967 *Den norske kirke i storm* Lunde
- Handeland, Oscar 1955 *Ludvig Hope* Lunde
- Hope, Ludvig 1923 *Kyrkja og Guds folk* Lunde
- Hope, Ludvig 1924 *Mot Maalet* Lunde
- Hope, Ludvig 1945 *Skrifter i samling: Mot Maalet* Lunde
- Jensen, Oddvar J. 2005 *Omvendelse og dåp hos Andreas Lavik* NLA-forlaget
- Molland, Einar 1979 *Norges kirkehistorie i det 19. århundre bind I* Gyldendal Norsk Forlag
- Molland, Einar 1979 *Norges kirkehistorie i det 19. århundre bind II* Gyldendal Norsk Forlag
- Oftestad, Bernt T. et al. 2005 *Norsk kirkehistorie* Universitetsforlaget
- Ousland, Godvin 1978 *Vekkelsesretninger i norsk kirkeliv 1840-75* Luther Forlag
- Ousland, Godvin 1982 *Gullaldertid Vekkelsesretninger i Norge 1900-1940* Luther Forlag
- Pontoppidan, Erik 1941 *Sannhet til Gudfrygtighet* Det Evangelisk-Lutherske Kirkesamfunn
- Tjørhom, Ola 1999 *Kirken- Troens Mor Verbum*
- Vågen, Tormod 1972 *Dåpen* Lunde
- Wisløff, Carl Fr. 1971 *Norsk kirkehistorie bind III* Lutherstiftelsen

Internettside:

Norsk Luthersk Misjonssamband –Om NLM 2010.

<http://nlm.no/no/system/Om-NLM/> 11.10.2010